

**RAPORT Z POSTĘPU WDRAŻANIA PROGRAMU INICJATYWY WSPÓLNOTOWEJ INTERREG III A POLSKA-
REPUBLIKA SŁOWACKA 2004-2006**

CCI: 2004 RG 16 0 PC 004
zatwierdzony w dniu 15 listopada 2004 r.

Raport roczny z realizacji Programu
zgodnie z art. 37 rozporządzenia Rady (WE) 1260/1999

za 2005 rok

Warszawa, kwiecień 2006

I. WPROWADZENIE **6**

II. INFORMACJE OGÓLNE **9**

III. OPIS ZMIAN W ZAKRESIE UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH I POLITYK KRAJOWYCH MAJĄCYCH WPŁYW NA REALIZACJĘ PROGRAMU **11**

---

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO- EKONOMICZNEJ. **11**

2. OPIS KOORDYNACJI REALIZACJI PROGRAMU Z POLITYKAMI WSPÓLNOTOWYMI I KRAJOWYMI. **22**

3. ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z KRAJOWYM WSPÓLFINANSOWANIEM **25**

IV. PRZEBIEG REALIZACJI I POSTĘP RZECZOWY PROGRAMU **27**

---

1. OPIS PRZEBIEGU REALIZACJI PROGRAMU W OKRESIE OBJĘTYM SPRAWOZDANIEM **27**

2. INFORMACJA ODNOŚNIE STOPNIA OSIĄGNIĘCIA ZAKŁADANYCH WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW W OKRESIE OBJĘTYM SPRAWOZDANIEM **36**

3. INFORMACJA ODNOŚNIE ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU **37**

4. WSKAŹNIKI POSTĘPU RZECZOWEGO REALIZACJI PROGRAMU **38**

V. POSTĘP FINANSOWY PROGRAMU **42**

---

1. OGÓLNE INFORMACJE DOTYCZĄCE POSTĘPU FINANSOWEGO. **43**

2. PORÓWNANIE ZAKŁADANEGO STOPNIA REALIZACJI ZOBOWIĄZAŃ Z OSIĄGNIĘTYM W DANYM OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM **43**

VI. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ INSTYTUCJĘ ZARZĄDZAJĄCĄ/KRAJOWĄ I KOMITET MONITORUJĄCY DLA ZAPEWNIENIA PRAWIDŁOWOŚCI I SPRAWNOŚCI WDRAŻANEGO PROGRAMU **43**

---

1. DZIAŁANIA KOMITETU MONITORUJĄCEGO I INSTYTUCJI ZARZĄDZAJĄCEJ SŁUŻĄCE POPRAWIE WDRAŻANIA PROGRAMU. **43**

2. INFORMACJA O DOKONANYCH MODYFIKACJACH / USPRAWNINIACH SYSTEMU WDRAŻANIA.	43
---	----

VII. MONITORING I EWALUACJA 44

1. OPIS PRZYJĘTEGO SYSTEMU MONITORINGU	44
2. OPIS DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z MONITORINGIEM I EWALUACJĄ	47

VIII. INFORMACJA O PRZEPROWADZONYCH KONTROLACH I STWIERDZONYCH NIEPRAWIDŁOWOŚCIACH W REALIZACJI PROGRAMU 48

1. INFORMACJE WSTĘPNE	48
2. ZAPEWNIENIE WYKORZYSTANIA FUNDUSZY ZGODNIE Z ZASADAMI ZARZĄDZANIA FINANSOWEGO	50
3. PRZEDSTAWIENIE NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW, KTÓRE POJAWIŁY SIĘ PODCZAS PROCESU ZARZĄDZANIA POMOCĄ, WRAZ Z REKOMENDACJAMI ORAZ PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI	50
4. PRZEDSTAWIENIE FINANSOWYCH SKUTKÓW EWENTUALNYCH NIEPRAWIDŁOWOŚCI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ICH SKORYGOWANIU ORAZ, O ILE NASTĄPIŁY, ZWIĄZANYCH Z NIMI ZMIAN DOKONANYCH W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I KONTROLI.	51

IX. WYKORZYSTANIE POMOCY TECHNICZNEJ 51

1. STOPIEŃ WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ	51
---	----

X. WYPEŁNIANIE ZOBOWIĄZAŃ W ZAKRESIE INFORMACJI I PROMOCJI PROGRAMU 51

1. OPIS DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W RAMACH REALIZACJI PLANU INFORMACJI I PROMOCJI PROGRAMU.	51
---	----

XI. INFORMACJA O ZGODNOŚCI REALIZACJI PROGRAMU Z ZASADAMI POLITYK WSPÓLNOTOWYCH 53

1. ZGODNOŚĆ REALIZOWANEGO PROGRAMU Z PRAWODAWSTWEM W ZAKRESIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH.	53
2. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA	54
3. ZGODNOŚĆ REALIZOWANEGO PROGRAMU Z POLITYKĄ RÓWNYCH SZANS.	54
4. ZGODNOŚĆ REALIZOWANEGO PROGRAMU Z POLITYKĄ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH	55
5. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z ZASADAMI POMOCY PUBLICZNEJ.	55

I. WPROWADZENIE

1. Raport za 2005 r. jest drugim raportem z postępu wdrażania Programu opracowanym zgodnie z art. 37 rozporządzenia Rady 1260/1999.
2. Okres sprawozdawczy od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 grudnia 2005 roku stanowił fazę naboru wniosków do Programu. W roku 2005 r. trwał ciągły nabór projektów, który został podzielony na dwie edycje. Pierwsza edycja zakończyła się 24 marca 2005 r., druga 17 października 2005 r.
3. Program INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka został zatwierdzony przez Komisję Europejską (KE) w dniu 15 listopada 2004r.
4. Nadrzędnym celem Programu INTERREG IIIA Polska – Republika Słowacka jest wspieranie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju w sferze gospodarczej, społecznej i kulturowej na pograniczu polsko – słowackim. Zasięg terytorialny programu obejmuje:

Polska - 3 podregiony odpowiadające NUTS III (ang. Nomenclature of Territorial Units for statistics - nomenklatura jednostek terytorialnych dla celów statystycznych), czyli podziałowi terytorialnemu krajów UE na poziomie podregionów (w Polsce pokrywają się one najczęściej ze „starymi” województwami): bielsko - biański, nowosądecki, krośnieńsko - przemyski.

Słowacja - 2 słowackie regiony (kraje) graniczne (NUTS III): Žilinský, Prešovský.

5. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego¹, Departament Inicjatywy INTERREG pełni rolę Instytucji Zarządzającej dla programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Polska – Republika Słowacka 2004 - 2006. 21 lutego 2005 r. powołano Departament Inicjatywy INTERREG (IZ) w Ministerstwie Gospodarki i Pracy (MGiP). Wcześniej zadania związane z Inicjatywą Wspólnotową INTERREG były realizowane przez Wydział Interreg w Departamencie Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego.

Alokacja ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dla Polski i Republiki Słowackiej wynosi 20,0 mln EUR, co daje łącznie ze współfinansowaniem krajowym kwotę 26,7 mln EUR.

---

¹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zostało powołane na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 października 2005 r. Dz.U.Nr 220 poz. 1882

6. W programie przewidziane są następujące priorytety i działania:

Priorytet 1. Rozwój infrastruktury

Działanie 1: infrastruktura techniczna i komunikacyjna;

Działanie to ma na celu podniesienie konkurencyjności obszaru pogranicza oraz poprawę warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki. Środki przeznaczone na realizację tego działania nie pozwalają na prowadzenie dużych, kosztownych inwestycji. W ramach tego działania przewiduje się realizację „małych” (do 1 mln euro), wspólnych zadań ukierunkowanych przede wszystkim na poprawę połączeń komunikacyjnych pomiędzy Polską i Słowacją.

Działanie 2: infrastruktura ochrony środowiska;

Zważywszy, że rozwój turystyki jest ściśle uzależniony od stanu środowiska naturalnego, działanie to ma na celu ochronę występujących w pasie pogranicza wartości naturalnych. Działanie to przewiduje realizację wspólnych przedsięwzięć inicjowanych głównie przez władze lokalne obu państw, zmierzające między innymi do modernizacji sieci kanalizacyjnej oraz poprawy stanu wód powierzchniowych (również będą to raczej małe przedsięwzięcia).

Priorytet 2. Rozwój społeczno-ekonomiczny

Działanie 1: rozwój zasobów ludzkich i promocja przedsiębiorczości;

Pobudzenie lokalnego rynku pracy w obszarze pogranicza wymaga podejmowania wspólnych przedsięwzięć oraz ścisłej współpracy np. pomiędzy urzędami pracy, zmierzających do lepszego wykorzystania zasobów siły roboczej. W ramach tego zadania przewiduje się również wspólne przedsięwzięcia w dziedzinach: opieki zdrowotnej, edukacji, kultury, promowania przedsiębiorczości oraz promocji wartości regionu (np. przy wykorzystaniu Internetu).

Działanie 2: ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego;

Z uwagi na występowanie w pasie pogranicza polsko-słowackiego obiektów zaliczanych do dziedzictwa kulturowego i naturalnego, kreowanie rozwoju obszaru powinno uwzględniać zachowanie oraz ochronę wszelkich wartości kształtujących tożsamość regionu. Wspólne przedsięwzięcia w tym zakresie powinny podnieść atrakcyjność turystyczną pogranicza.

Działanie 3: wspieranie inicjatyw lokalnych (fundusz mikroprojektów);

Podstawą dla wprowadzenia tzw. **mikroprojektów** w ramach Inicjatywy Interreg III A dla pogranicza polsko-słowackiego były pozytywne doświadczenia płynące z dotychczasowej realizacji programu Phare CBC. Działania te mają na celu umożliwienie i wzmocnienie regularnej, sąsiedzkiej współpracy społeczno-kulturalnej oraz gospodarczej pomiędzy wspólnotami terytorialnymi Polski i Słowacji. Po polskiej stronie za wdrażanie tego działania odpowiedzialne są euroregiony. Po stronie słowackiej za wdrażanie działania 2.3 odpowiedzialne są Wyższe Jednostki Terytorialne.

Priorytet 3: Pomoc Techniczna wspiera zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrolę oraz promocję i ewaluację Programu.

SPRAWOZDANIE ROCZNE /KOŃCOWE Z REALIZACJI PROGRAMU INTERREG IIIA POLSKA-REPUBLIKA SŁOWACKA 2004-2006

Sprawozdanie	roczne	końcowe
	2005	

II. INFORMACJE OGÓLNE

1.	Numer sprawozdania	R-2004 Program INTERREG IIIA Polska – Republika Słowacka / 3.12.16, 3.18.25, 3.24.32
2.	Numer i nazwa programu operacyjnego	CCI 2004 RG 16 0 PC 004 Program INTERREG III A Polska – Republika Słowacka
3.	Nazwa instytucji zarządzającej / instytucji krajowej	Departament Inicjatywy INTERREG; Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (PL) Wydział Realizacji Programów Współpracy Transgranicznej; Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego (SK)
4.	Adresy	Ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa Prievoozska 2/B 825 25 Bratysława 26 (SK)
5.	Osoba odpowiedzialna w ramach IZ /IK za realizację programu	Władysław Ortyl, Podsekretarz Stanu w MRR (PL) Ivana Hacajova, Dyrektor Departamentu Programów Współpracy Transgranicznej MBRR (SK)
6.	Osoba kontaktowa w ramach IZ/IK programem	Irena Książek (PL) Ěva Durišová (SK)
7.	Numer telefonu i faksu	Tel. + 48 (32) 253 90 08 (PL)

		Fax + 48 (32) 253 73 76 Tel. + 421 2 583 17 493 (SK) Fax + 421 2 583 17 584
8.	Adres poczty elektronicznej	<u>irena.ksiazek@mg.gov.pl</u> durisova@build.gov.sk

III. OPIS ZMIAN W ZAKRESIE UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH I POLITYK KRAJOWYCH MAJĄCYCH WPŁYW NA REALIZACJĘ PROGRAMU

1. Ogólna charakterystyka sytuacji społeczno- ekonomicznej.

Spoleczno-gospodarcza obszaru wsparcia – charakterystyka zbiorcza

Obszar wsparcia Programu składał się z regionów znajdujących się na podobnym etapie transformacji gospodarczej, a co więcej podążających zbliżonymi trajektoriami rozwoju. Tym niemniej mimo oczywistych podobieństw można było zaobserwować znaczące różnice międzyregionalne w przypadku np. udziału zatrudnienia w rolnictwie, gęstości i stanu utrzymania sieci drogowej, infrastruktury turystycznej, czy rozwoju sektora pozarządowego.

Poniżej przedstawiono zbiorczą charakterystykę polskiej i słowackiej części obszaru wsparcia w szeregu ujęć społeczno-gospodarczych.

Rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
Liczba ogółem	2 687 268	1 488 313	2 692 806	1 490 874		
Saldo migracji i urodzeń	4 108	1 846	4 452	2 257		
Udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	60,0%	62,8%	60,0%	63,1%		
Stopa bezrobocia (%)	20,2%	16,6%	19,3%	14,5%	18,2%	12,4%

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Pod względem liczby ludności polska część obszaru wsparcia wyraźnie dominuje nad słowacką. Mieszkańcy Polski stanowią 64% ogółu ludności w obszarze wsparcia. Jednak biorąc pod uwagę różnicę w całkowitej populacji obu krajów, znaczenie programu Interreg może być większe na Słowacji, gdzie w obszarze wsparcia znajduje się aż 28% obywateli kraju. Po polskiej stronie granicy jest to zaledwie 7%.

Zarówno polska, jak słowacka część obszaru wsparcia charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym. Saldo migracji w obu wypadkach jest ujemne, jednak w sumie, zarówno w 2003 i 2004 roku, obie części obszaru wsparcia zanotowały przyrost ludności. W 2003 r. po polskiej stronie granicy populacja zwiększyła się o 0,15%, a w części słowackiej o 0,12%. W roku 2004 r. było to odpowiednio 0,16% i 0,15%.

Regiony słowackie cechuje nieco wyższy niż po stronie polskiej udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle populacji (63% w stosunku to 60%). Procesy demograficzne mają charakter długoterminowy, toteż nie można się spodziewać znaczącej zmiany tej sytuacji na przestrzeni kilku lat.

Na całym obszarze wsparcia występuje dość wysoka stopa bezrobocia, przekraczająca po obu stronach granicy odpowiednie wskaźniki krajowe. Przykładowo, w 2004 r. w polskiej części obszaru stopa bezrobocia wyniosła 19,3%, przy wartości ogólnopolskiej 19,0%. Na Słowacji natomiast, bezrobocie w regionach

przygranicznych wynosiło 14,5%, wobec 13,1% dla całego kraju. W obu krajach jednak odsetek bezrobotnych stopniowo maleje w związku z poprawą dynamiki wzrostu gospodarczego. Z porównania sytuacji na rynkach pracy po obu stronach granicy w 2003 i 2005 roku wynika, że szczególnie gwałtowny spadek bezrobocia miał miejsce w słowackiej części obszaru wsparcia, gdzie w ciągu niespełna 2 lat (dane dla 2005 r. pochodzą z września) stopa bezrobocia obniżyła się aż o 4,2 punkta procentowego. W tym samym okresie po polskiej stronie granicy odnotowano spadek o 1,7 punktu.

Tab. 1.2. Gospodarka						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
PKB (mln EURO)	9 366,0	5 556,0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Dynamika PKB (2003=100)	103,9	103,3	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wartość sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) (w mln EURO)	7116,0	5 220,8	8921,5	4 918,9	b.d.	4 949,5
Zatrudnienie według sektorów (w tys.) w tym (%):	601,0	287,6	603,0	279,6	b.d.	b.d.
Rolnictwo	27,4%	4,4%	27,4%	4,4%	b.d.	4,5%
Przemysł	28,5%	37,4%	28,7%	33,8%	b.d.	36,5%
Usługi i inne	44,1%	58,2%	44,2%	61,8%	b.d.	59,0%

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Przygraniczne obszary Polski i Słowacji należały do najslabiej rozwiniętych gospodarczo regionów tych państw (wyjątek stanowił NUTS3 bielsko-bialski). PKB na mieszkańca po stronie polskiej wynosił 71,7% średniej, a po Słowackiej 69,3% średniej ogólnokrajowej. Co więcej tempo wzrostu gospodarczego było w 2003 r. wyraźnie niższe od ogólnokrajowego - wynosiło 2,3% w Polsce i 3,6% na Słowacji, podczas gdy całkowity produkt krajowy w obu przypadkach zwiększył się o 4,5%. W efekcie szansa na wzrost znaczenia regionów tworzących obszar wsparcia była niewielka, choć należy pamiętać, że na Słowacji regiony przygraniczne wytwarzały ogółem 20% PKB całego kraju. W Polsce udział tego regionu w PKB wynosił tylko 5%. Realny poziom rozwoju gospodarczego był po obu stronach granicy porównywalny - 3,485 tys. EUR na mieszkańca po polskiej stronie i 3,733 tys. EUR po stronie słowackiej. Jednocześnie trudno jest prognozować jakie będzie tempo wzrostu gospodarczego tych regionów w najbliższym okresie, gdyż przykładowo dane przedstawiające wartość produkcji sprzedanej przemysłu w latach 2003-2004 wykazywały dużą fluktuację (przykładowo od -22% do +45% w NUTS bialsko-podlaskim), co może wskazywać na duże znaczenie czynników koniunkturalnych w rozwoju gospodarczym tego regionu.

Regiony przygraniczne dość wyraźnie różniły się między sobą strukturą zatrudnienia. W gospodarce polskiego obszaru przygranicznego istotną rolę odgrywało rolnictwo, w którym znajdowało zatrudnienie 27,3% siły roboczej (o 5,4 pkt. % więcej niż przeciętnie w kraju). Na Słowacji znaczenie sektora rolnego było niewielkie, co wyrażało się 4,4% udziałem tego sektora w rynku pracy. Znacznie większe było natomiast znaczenie produkcji przemysłowej i budowlanej, w której tworzeniu uczestniczyło 33,8% pracowników, podczas gdy w Polsce około 28,6%. Znacznie wyższy był również udział usług w słowackim rynku pracy – w sektorze usług było zatrudnionych 61,8% pracowników (44,0% w Polsce). Strukturę gospodarczą Słowacji podlegała szybkiej transformacji - w latach 2003-2004 znacznie wzrosło zatrudnienie w usługach kosztem przemysłu (o 3,6% pkt%). W Polsce struktury gospodarcze cechowały się natomiast wysoką inercją i w tak krótkim okresie nie można było zaobserwować żadnych znaczących zmian strukturalnych.

Tab. 1.3 Turystyka						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
Rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Obiekty noclegowe (szt.)	1 123	1 161	1 074	1 159		
Liczba miejsc noclegowych	77 164	61 454	75 203	63 259		
Korzystający z noclegów	1 877 345	1 297 278	1 947 200	1 186 322		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Turystyka jest ważną gałęzią lokalnej gospodarki po obu stronach granicy. Szczególnie skoncentrowany na tej funkcji jest rejon tatrzański. Na tym obszarze znajduje się największa liczba miejsc noclegowych, a także największe ich zagęszczenie. Potencjalnie pogranicze polsko-słowackie jest idealnym miejscem dla rozwoju turystyki transgranicznej. Z badań wynika, że rocznie do Polski przyjeżdża ok. 4 mln Słowaków (licząc każde przekroczenie granicy osobno), a do Słowacji ponad 5 mln Polaków. Jednak należy pamiętać że dla Polaków Słowacja jest często etapem w podróży na południe Europy. Z kolei, mimo że aż 95% turystów słowackich przekraczając granicę pozostaje w strefie przygranicznej, tylko niespełna 0,5% z nich decyduje się na nocleg w Polsce.

Słowacka część obszaru wsparcia jest, w porównaniu do polskiej, lepiej wyposażona w infrastrukturę turystyczną i nic nie wskazuje by miało się to zmienić. Na 1000 mieszkańców po polskiej stronie granicy przypada 28 miejsc noclegowych, podczas gdy na Słowacji - 42. Co więcej, liczba obiektów noclegowych na północy Słowacji pozostała niemal niezmienną z roku na rok (porównując 2003 do 2004), a liczba miejsc noclegowych w tym samym okresie wzrosła o 3%, podczas gdy w Polsce południowo wschodniej na podstawie oficjalnych danych można zaobserwować spadek liczby obiektów (o 4,5%) i miejsc (o 2,5%). Ciekawe jednak, że jeśli chodzi o liczbę korzystających z noclegów, tendencja uległa odwróceniu: W porównaniu do 2003 roku, na południowym wschodzie Polski liczba turystów wzrosła w 2004 r. o prawie 4 %, podczas gdy w tym samym okresie po drugiej stronie granicy zmalała o blisko 9 %. Jest możliwe, że stało się tak na skutek bardzo niskiego na przełomie 2003 i 2004 r. kursu złotego, który sprawił że turystyka po polskiej stronie granicy stała się relatywnie atrakcyjna cenowo, zarówno dla mieszkańców Polski, jak Słowacji.

Infrastruktura turystyczna po polskiej stronie granicy jest wykorzystywana bardziej intensywnie. Na jedno miejsce noclegowe w 2003 r. przypadało 24 gości. W północnej części Słowacji tylko 21. Różnica ta pogłębiła się jeszcze w 2004 r., kiedy wskaźnik liczby gości w przeliczeniu na miejsce wzrósł w Polsce do 25, a na Słowacji obniżył się do 19. Jak już jednak zauważono, zmiany te mogą mieć podłoże koniunkturalne i nie muszą oznaczać trwałej tendencji.

1.4. Rolnictwo i leśnictwo						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Powierzchnia arealów rolnych i leśnych	1 763 508	1 451 013	1 763 897	1 450 242		
Ogólny udział arealów rolnych i lasów w ogólnej powierzchni z czego (%)	87,5%	91,9%	87,5%	91,9%		
Areal rolny (%)	46,8%	40,1%	46,8%	40,1%		
Lasy (%)	40,7%	51,8%	40,7%	51,9%		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

W ostatnich latach nie następowały istotne zmiany związane ze strukturą użytkowania powierzchni obszaru wsparcia. Należy jednak zwrócić uwagę, że region polski i słowacki dość wyraźnie się różniły. Odsetek powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej, w tym zajętej pod infrastrukturę był znacznie mniejszy w regionach słowackich (8,1%), niż w regionach polskich (12,5%), co wynikało przede wszystkim z różnic w gęstości zaludnienia (133 osób na km² w Polsce i 94 osób na km² na Słowacji). Bardzo wysoki był udział w powierzchni obszaru wsparcia lasów - znacznie przekraczający średnią krajową zarówno po stronie polskiej (40,7% o 12 pkt % więcej, niż średnia), jak i słowackiej (51,9% 6,9 pkt % więcej, niż średnia). Pozostała część obszaru wsparcia zajęta była pod użytki rolne. W polskiej części obszaru wsparcia znaczną część powierzchni użytków rolnych (61,7%), zajmują grunty orne - ok. 70%. Na Słowacji większy jest udział użytków zielonych, a grunty orne zajmują tylko 34% powierzchni. Po polskiej stronie w strukturze własnościowej gruntów dominowało rolnictwo indywidualne zajmujące ok. 95% powierzchni. Na Słowacji udział rolnictwa indywidualnego był znacznie niższy i większość gruntów Na Słowacji przed udział rolnictwa indywidualnego był przed 1989 r. znacznie niższy, a większość gruntów należała do spółdzielni rolniczych (w związku z tym przeciętna powierzchnia gospodarstw była i jest znacznie większa, niż w Polsce). Obecnie po przekształceniu spółdzielni w spółki ponad 90% arealów znajduje się w rękach prywatnych.

1.5. Infrastruktura drogowa i kolejowa						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2001	2004	2004	2005	2005
Długość dróg (km)	20846,6	5 067,8	20831,9	5074,223		

Gęstość dróg (km/100 km kw.)	103,4	32,1	103,3	32,1		
Długość linii kolejowych (km)	1541,3	681,5	1505,5	b.d.		
Gęstość dróg kolejowych (km/100 km kw.)	7,6	4,3	7,5	b.d.		

Zródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Infrastruktura transportowa ma szczególne znaczenie w rozwoju obszarów przygranicznych m.in. z uwagi na konieczność obsługi granicznego ruchu tranzytowego oraz zapewnienia spójności przestrzennej obszaru przygranicznego, co stanowi szczególne wyzwanie w obszarach górskich. Z uwagi na łańcuch Karpat pogranicze polsko-słowackie charakteryzowało się bardzo zróżnicowaną gęstością sieci drogowej. Po polskiej stronie była gęstość dróg wynosiła 103,4 km na 100 km² i była wyższa, niż przeciętnie w kraju (79,6) i prawie trzykrotnie wyższa, niż w części słowackiej obszaru wsparcia (32,1 km na 100 km²). Mimo dużej gęstości w Polsce jakość dróg (w tym zwłaszcza lokalnych) była bardzo niska o czym może świadczyć spadek długości sieci drogowej między 2003 i 2004 na skutek wyłączenia z ruchu kilkunastu kilometrów dróg publicznych. Duża gęstość pociąga za sobą większe nakłady na bieżące utrzymanie, co pochłania część środków potrzebną na niezbędne remonty i modernizacje. Ponadto udział dróg dwujezdniowych i przystosowanych do ruchu towarowego (115 KN na oś) jest niewielki. Na Słowacji, mimo mniejszej gęstości sieci stan dróg jest lepszy, większy jest również odsetek dróg dwujezdniowych, w tym autostrad.

Transport kolejowy w ostatnich latach przeżywa regres, co dotyka również obszaru wsparcia Programu. Udział kolei w pracy przewozowej zmniejsza się podobnie jak udział kolejowych przejść granicznych w obsłudze ruchu granicznego. Gęstość eksploatowanych linii kolejowych na obszarze wsparcia jest większa po polskiej stronie granicy (na podstawie szacunków) i wynosi około 7,5 km na 100 km², ale na skutek zamykania kolejnych odcinków sieci spada z roku na rok. Główną przyczyną regresu kolei jest niska konkurencyjność transportu kolejowego spowodowana m.in. złym stanem infrastruktury towarzyszącej (zwłaszcza po polskiej stronie granicy) oraz małą elastycznością oferty przewozowej. Po stronie słowackiej gęstość sieci jest niższa i wynosi 4,3 km na 100 km².

Tab. 1.6. Gospodarka wodna, ochrona środowiska i ochrona przyrody						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Wodociągi - długość (km)	11146	6 598	11 410	7 168		
Kanalizacja - długość (km)	7144	1 920	7 834	1 950		
Oczyszczalnie ścieków (szt)	248	147	250	154		
Obszary chronione (% ogólnej powierzchni)	60,0%	29,2%	60,0%	29,2%		

Zródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Wyposażenie w infrastrukturę wodno-ściekową może stanowić zarówno wskaźnik mówiący o jakości życia mieszkańców, jak również oddziaływania na środowisko. Długość linii wodociągowej i kanalizacyjnej w polskiej części obszaru wsparcia - według statystyk GUS - dość szybko rośnie – w latach 2003-2004 odpowiednio o 264 km i 690 km. Szybki rozwój sieci kanalizacyjnej i poprawa stosunku między długością wodociągów i kanalizacji wskazuje, że ostatnich latach następowało nadrobienie wieloletnich zaległości w tej dziedzinie. Na Słowacji sytuacja była odwrotna tzn. następował szybki rozwój sieci wodociągowych przy niedorozwoju sieci kanalizacyjnych (stanowią one zaledwie 27% długości wodociągów), co może prowadzić do wzrostu presji na środowisko przyrodnicze. Jednocześnie po stronie słowackiej unowocześnianie i rozwój oczyszczalni ścieków przebiegały w 2004 r. szybciej (wzrost liczby o 7 obiektów), niż po stronie polskiej (wzrost liczby o 2 objekty). Po polskiej stronie najnowocześniejsze oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów stanowiły ogółu 18% ogółu (46 obiektów), a udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków nie przekraczał 50%. Podobnie było w przygranicznych regionach słowackich, w których udział ludności podłączonej do oczyszczalni wynosił 51,5% ogółu mieszkańców.

Obszar wsparcia charakteryzuje się bardzo wysoką jakością środowiska naturalnego i stosunkowo niedużym, z uwagi na górskich charakter (a po stronie słowackiej dodatkowo niską gęstość zaludnienia), stopniem jego przekształcenia. Udział obszarów chronionych w powierzchni całego obszaru był bardzo wysoki i po polskiej stronie wynosił, aż 60%. Po stronie słowackiej udział ten był niższy (ok. 30%). Należy jednak pamiętać, że z reguły po słowackiej stronie granicy reżim ochronny był większy - parki narodowe stanowiły 14% powierzchni dwóch słowackich regionów, podczas gdy po polskiej tą najwyższą formą ochrony objęte było 4% powierzchni. Ogółem na obszarze wsparcia Programu istniało 13 parków narodowych i 20 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni odpowiednio: 336 tys. ha i 697 tys. ha (stan z 2001 r.). Ich położenie było z reguły przygraniczne, w efekcie 80% długości granicy sąsiadowało z parkiem narodowym lub krajobrazowym.

Tab. 1.7. Edukacja						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Szkoły podstawowe	1 490	744	1 455	737		
uczniowie	228 623	183 739	218 636	176 682		
Szkoły średnie (w tym gimnazja)	1 413	221	1 366	212		
uczniowie	265 869	81 129	266 875	79 105		
Szkoły i uczelnie wyższe	21	3	21	3		
Studenci	50 664	21 001	53 463	25 797		

Struktura wykształcenia (%) w tym:	2002					
Wykształcenie wyższe	7,2%	9,7%				
Wykształcenie średnie	57,0%	78,2%				
Wykształcenie podstawowe	35,8%	12,1%				

Zródło: opracowanie własne (patrz część 1).

System edukacji publicznej na Słowacji przypomina polski sprzed reformy w 1999 r. Podstawą jest dziewięcioklasowa szkoła podstawowa, po której następuje wybór dalszego kierunku kształcenia – ogólnego lub zawodowego. Niekiedy drugi etap szkoły podstawowej – odpowiednik polskiego gimnazjum, jest połączony instytucjonalnie ze szkołą średnią.

Dane o pograniczu polsko-słowackim wskazują, że szkolnictwo podstawowe w obu krajach przechodzi fazę niżu demograficznego. Objawia się to spadkiem liczby uczniów w 2004 r, w porównaniu do 2003 o 4-4,5%. W przypadku Słowacji spadek obserwowany jest także na poziomie szkół ponadpodstawowych (o 2,5%).

Tak jak na całym terytorium obu krajów, w obszarze wsparcia programu Interreg dynamicznie rozwija się szkolnictwo na poziomie wyższym. Z 24 szkół wyższych aż 21 znajduje się po polskiej stronie granicy. Jednak „statystyczna” uczelnia na pograniczu słowackim jest większa niż w południowej Polsce. Studiuje na niej 7000 studentów, podczas gdy po polskiej stronie – średnio ok. 2500. Ponadto edukacja na poziomie wyższym wydaje się rozwijać szybciej w słowackiej niż w polskiej części obszaru wsparcia. W 2004 r, w porównaniu z rokiem poprzednim liczba studentów na słowackich uczelniach wzrosła aż o 23%. Po polskiej stronie granicy także wystąpił przyrost, jednak znacznie mniejszy – 5,5%.

Kłopoty interpretacyjne sprawiają dane dotyczące struktury wykształcenia ludności w poszczególnych obszarach. Dla regionów słowackich dostępne są jedynie dane dla przedziału wiekowego 25-59 lat, w którym struktura wykształcenia jest z natury korzystniejsza niż dla ogółu populacji. Dane dla Polski, pochodzące ze spisu powszechnego obejmują osoby w wieku 13 i więcej lat. Dla poprawienia porównywalności danych przyjęto że ukończenie szkoły zasadniczej zawodowej daje wykształcenie średnie (co jest niezgodne z polską praktyką)

Z bezpośredniego porównania danych regionalnych wynika że po słowackiej stronie granicy większy jest odsetek osób z wykształceniem wyższym (o 2,5 punkta), a także średnim (o 21 punktów). Należy jednak pamiętać, że wyniki te osiągnięto na różnych grupach wiekowych, co czyni takie zestawienie mało wiarygodnym. Bardziej porównywalne dane są dostępne tylko na poziomie NUTS 2. Wynika z nich że choć faktycznie w północnej Słowacji wyższy jest odsetek osób z wykształceniem średnim (o 4 pkt procentowe), to na południu Polski więcej jest osób z wykształceniem wyższym (o 2,5 pkt).

Tab. 1.8. Kultura						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK

Rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Biblioteki	798	883	794	880		
Kina	47	b.d.	45	b.d.		
Muzea	61	23	61	21		
Inne instytucje kultury (teatry, galerie)	b.d.	16	b.d.	16		
Instytucje kultury (razem)	906	928	900	917		
Liczba korzystających z instytucji kultury (tys.)	2729	393	2947	383		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

W słowackiej części obszaru wsparcia jeden teatr przypada na 212 tysięcy mieszkańców, jedna galeria na 165 tysięcy mieszkańców, a jedno muzeum na 70 tysięcy mieszkańców. Bardziej dostępne są biblioteki publiczne. Na jedną przypada średnio 1700 osób. W porównaniu do przygranicznego terytorium Słowacji obszar polski południowo-wschodniej jest lepiej wyposażony w muzea (na jedno przypada 44 tysiące mieszkańców), ale trudniejszy jest dostęp do bibliotek publicznych (jedna biblioteka średnio na 3400 mieszkańców regionu). Zatem przeciętna biblioteka po polskiej stronie granicy służy dwukrotnie liczniejszej grupie ludności niż na Słowacji. Jeśli jednak porównać liczbę zarejestrowanych czytelników-użytkowników bibliotek, okazuje się że w polskiej części obszaru wsparcia stanowią oni aż ok. 20% populacji, podczas gdy na Słowacji 11-13%. Pewien wpływ na te dane może jednak mieć sposób prowadzenia rejestrów czytelników, w tym fakt, że raz zarejestrowany czytelnik pozostaje w spisie, nawet jeśli nie korzysta aktywnie z bibliotek.

Po słowackiej stronie granicy rok 2004 przyniósł, w porównaniu do 2003 spadek oficjalnej liczby korzystających z instytucji kultury. Choć nie zmniejszyła się liczba teatrów, czy bibliotek, liczba osób odwiedzających te obiekty spadła odpowiednio o 2,5 i 2,4%. Przeciwną sytuację obserwujemy w polskiej części badanego obszaru. Tu liczba osób korzystających z infrastruktury kulturalnej wzrosła w ciągu roku o 8%.

Tab. 1.9. Życie społeczne						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Liczba zarejestrowanych NGO	4722	8878	5139	9705		
Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	238	172	264	209		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Organizacje pozarządowe są ważnym przejawem prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. Dla Programu Interreg tym ważniejszym, że znaczna część oferty programu jest skierowana do tego typu organizacji

Po obu stronach granicy sektor NGO wydaje się dynamicznie rozwijać. Roczny względny przyrost liczby organizacji kształtuje się na podobnym poziomie (ok. 9% w 2004 roku w porównaniu do 2003). Jednak w stosunku do liczby osób zamieszkujących polski i słowacki obszar wsparcia, Słowacy wydają się aktywniejsi w dziedzinie tworzenia organizacji i stowarzyszeń. Na 1000 mieszkańców południowej Słowacji przypada 6 organizacji pozarządowych, podczas gdy o polskiej stronie granicy - niespełna 2.

Poziom przestępczości mierzonej zarejestrowanymi przypadkami na 10 tys. mieszkańców w obszarze wsparcia był dość niski w porównaniu do średnich ogólnokrajowych. W Polsce wynosił 69% średniej na Słowacji 89%. Natężenie zachowań patologicznych było nieznacznie wyższe po polskiej stronie granicy. Niestety w ostatnim okresie liczba stwierdzonych przestępstw wykazywała tendencje do szybkiego wzrostu po obu stronach granicy.

Zróżnicowania wewnątrzregionalne

Wśród regionów przygranicznych wchodzących w skład obszaru wsparcia istniały pewne wewnątrzregionalne różnice związane m.in. z uwarunkowaniami przyrodniczymi – łańcuchem Karpat oraz powiązaniem funkcjonalnymi z pozostałymi obszarami poszczególnych krajów.

Po polskiej stronie widoczna była wyraźna dychotomia między subregionem Bielska-Białej, który był silnie funkcjonalnie powiązany z Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym oraz położonym peryferyjnie subregionem krośnieńsko-przemyskim. Pierwszy z nich był gęsto zaludniony, dość silnie uprzemysłowiony z dobrze rozwiniętą infrastrukturą i wysokim PKB na mieszkańca. Drugi był znacznie słabiej zaludniony, o charakterze głównie rolniczym (podobnie jak nowosądecki), a

rozwój infrastruktury technicznej pozostawał w tyle za innymi regionami Polski, podobnie jak poziom rozwoju gospodarczego. W tym dwubiegunowym układzie region nowosądecki miał charakter przejściowy, ale przy zachowaniu większego podobieństwa do regionu krośnieńsko-przemyskiego, niż bielsko-bialskiego.

W słowackiej części obszaru wsparcia nie było natomiast wyraźnych zróżnicowań wewnątrzregionalnych, a oba regiony cechowało wyraźne strukturalne podobieństwo.

WNIOSKI

Obszar wsparcia programu Interreg IIIA Polska-Słowacja jest, w zestawieniu z przeciętnymi wskaźnikami obu krajów, regionem słabo rozwiniętym gospodarczo i o stosunkowo niskiej dynamice wzrostu. Po obu stronach granicy występuje trudna sytuacja na rynku pracy. W latach 2003-2004 w całym obszarze wsparcia stopa bezrobocia przekraczała wskaźniki krajowe. Stan ten ulega stopniowej poprawie, szczególnie po stronie słowackiej.

Sąsiadujące ze sobą polski i słowacki region przygraniczny bardzo różnią się pod względem struktury zatrudnienia. Po polskiej stronie znaczącą rolę odgrywa zatrudnienie w rolnictwie i ten stan utrzymywał się w analizowanym okresie. Tymczasem w słowackiej części obszaru wsparcia rolnictwo ma marginalny udział w rynku pracy (4%), natomiast wyraźnie można zaobserwować wzrastające znaczenie sektora usług.

W całym regionie istotną rolę w gospodarce pełni turystyka. Tereny te należą w obu krajach do najatrakcyjniejszych pod względem krajobrazowym oraz stopnia rozwoju infrastruktury turystycznej. Infrastruktura ta jest jednak znacznie lepiej rozwinięta na Słowacji niż w Polsce. Jest to jedna z przyczyn, dla których turystyka transgraniczna nie rozwija się symetrycznie – część słowacka obszaru wsparcia przyciąga relatywnie więcej turystów z Polski, niż podróżuje w przeciwnym kierunku.

Obszar wsparcia charakteryzuje się bardzo wysoką jakością środowiska naturalnego i stosunkowo niedużym, z uwagi na górski charakter (a po stronie słowackiej dodatkowo niską gęstość zaludnienia), stopniem jego przekształcenia. Ogółem na obszarze wsparcia Programu istnieje 13 parków narodowych i 20 parków krajobrazowych

Pod względem inwestycji w sieć wodociągową i kanalizacyjną lepsza sytuacja występuje po polskiej stronie granicy, gdzie w ostatnim okresie nie tylko szybko rośnie długość obu sieci, ale poprawia się też proporcja kanalizacji w stosunku do wodociągów, co sprzyja ochronie środowiska naturalnego. Strona słowacka wydaje się być na etapie gwałtownego nadrobienia zaległości w sferze dystrybucji wody, gdyż sieć kanalizacyjna stanowiła tu w 2004 r. zaledwie 27% długości wodociągów.

Pod względem struktury wykształcenia oba regiony przygraniczne wydają się zbliżone, choć różnice w metodach zbierania danych i systemach edukacyjnych utrudniają rzetelne porównania w tym zakresie.

W kwestii jakości życia społecznego obszar wsparcia należy ocenić pozytywnie. Po obu stronach granicy szybko rozwija się sektor pozarządowy (9% roczny wzrost liczby organizacji). Liczba stwierdzonych przestępstw w proporcji do liczby mieszkańców pozostaje poniżej odpowiednich średnich krajowych, nieco większa przestępczość jest notowana po polskiej stronie. Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost wskaźników przestępczości w obu regionach w 2004 r.

Kompleksowe opracowanie nt. zmian sytuacji społeczno-ekonomicznej dla części polskiej i słowackiej, wraz z danymi źródłowymi, uwagami metodycznymi dotyczącymi niniejszego opracowania oraz mapami kartograficznymi znajduje się w załączniku nr 5. .

2. Opis koordynacji realizacji programu z politykami wspólnotowymi i krajowymi.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (od 31 października 2005 r.) / Ministerstwo Gospodarki i Pracy jako Instytucja Zarządzająca (IZ) koordynująca wdrażanie Programu w Polsce jest odpowiedzialne za sprawdzenie jego zgodności z politykami wspólnotowymi, za koordynację z innymi programami realizowanymi w ramach Narodowego Planu Rozwoju (NPR) 2004-2006, jak również za zapobieganie podwójnemu finansowaniu. Dokument programowy uwzględnia potrzeby

rozwojowe poszczególnych regionów/podregionów, bazuje na dokumentach programowych i planistycznych stanowiących podstawę polityki prowadzonej przez rząd. Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej (MVRR SR) jako Instytucja Krajowa – odpowiadająca za program na Słowacji jest odpowiedzialne za zgodność realizowanych działań w ramach Programu INTERREG III A Polska – Republika Słowacka ze słowackim Narodowym Planem Rozwoju.

W Polsce pewne obszary działań podejmowanych w ramach Narodowego Planu Rozwoju współfinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (UE), wymagały skoordynowanego podejścia, co dało wyraz w postaci większej liczby programów operacyjnych (7 programów operacyjnych: 6 jednofunduszowych i jeden zintegrowany). Główną odpowiedzialność na poziomie NPR, także w zakresie spójności i komplementarności pomiędzy programami, ponosi Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Za realizację i wdrażanie NPR 2004-2006 odpowiada Rząd Polski.

Dokument programowy Narodowy Plan Rozwoju jest zgodny z podstawowymi założeniami polityk wspólnotowych.

W Polsce priorytety i działania Programu Interreg IIIA Polska – Republika Słowacka są spójne z celem strategicznym NPR 2004 - 2006, który brzmi: *rozwój konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zdolnej do długoterminowego zharmonizowanego rozwoju, aby zapewnić wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym. W Republice Słowackiej priorytety i działania Programu są spójne z Narodowym Planem Rozwoju i jego najważniejszym długookresowym celem: zapewnieniem równowagi gospodarczej i rozwoju społecznego Republiki Słowackiej.*

Program Interreg IIIA Polska – Republika Słowacka finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) przyczynia się do wdrażania piątej osi rozwoju określonej w NPR: *Wzmocnienie potencjału rozwoju regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów*, tym samym operacje projektowane w ramach Programu są spójne z działaniami strukturalnymi realizowanymi w ramach NPR. Jednocześnie działania Programu są zgodne i komplementarne wobec celów: Wspólnej Polityki Rolnej, wspólnej polityki w zakresie rozwoju rybołówstwa, polityki wspierania zatrudnienia, ochrony środowiska, ładu przestrzennego, równości szans itp.

W Republice Słowackiej priorytety i działania Programu Interreg III A Polska – Republika Słowacka, finansowane z EFRR, zgodnie z trzema osiami rozwojowymi tworzą strategiczne cele słowackiego NPR:

- Wzrost gospodarczy i konkurencyjność
- Zatrudnienie
- Zrównoważony rozwój regionu

Ww. oś NPR w Polsce realizowana jest poprzez Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR), jak również Inicjatywę Wspólnoty INTERREG III, między innymi w ramach Programu Polska – Republika Słowacka. Pozostałe cztery osie rozwoju dla Polski określone w NPR zostały wdrożone

poprzez Sektorowe Programy Operacyjne (SPO), takie jak: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, Rozwój zasobów ludzkich, Transport, Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich, Rybołówstwo i przetwórstwo ryb*, jak również Inicjatywę Wspólnotową EQUAL.

Działania współfinansowane w ramach Programu Interreg III A Polska – Republika Słowacka przyczynią się do rozwoju i modernizacji infrastruktury transportu i ochrony środowiska w Polsce. Projekty infrastrukturalne powinny mieć charakter lokalny i koncentrować się na rzeczywistym oddziaływaniu transgranicznym. Wspierają projekty realizowane w ramach działań SPO Transport, którego celem głównym jest zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej miast, obszarów i regionów Polski w układzie Unii Europejskiej. Jednocześnie są komplementarne z działaniami w ramach Funduszu Spójności, które skupiają się na dużych projektach transnarodowych m.in. budowie autostrad, dróg ekspresowych. Kryterium wyróżniającym działania w ramach SPO Transport i Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności jest wysokość wsparcia. Analogicznie w Republice Słowackiej działania dofinansowywane za pośrednictwem Programu wspomagają rozwój i modernizację infrastruktury transportowej i infrastruktury ochrony środowiska. Ze względu na ograniczone źródła finansowania Programu Interreg IIIA Polska-Republika Słowacka, nie założono wykonywania dużych inwestycji, są to raczej działania uzupełniające projekty finansowane z Funduszu Spójności w celu poprawienia bezpośrednich połączeń z głównymi korytarzami transportowymi, poprawiania bezpośrednich więzi między partnerami słowackimi i polskimi, czy też udostępniania pewnych obszarów dla działań gospodarczych, szczególnie turystycznych. Projekty wdrażane z EFRR muszą mieć znaczenie lokalne, muszą być realizowane w danym obszarze przygranicznym oraz przynosić bezsporny transgraniczny efekt.

Krajowe (PL) ustalenia dotyczące programów finansowanych z budżetu wspólnotowego w ramach Celu 1 Polityki Strukturalnej służą uniknięciu podwójnego finansowania i nakładania się działań. Współpraca organów odpowiedzialnych za fundusze publiczne na poziomie krajowym (ministerstwa) i regionalnym (urzędy wojewódzkie i marszałkowskie), na etapie pomocy we właściwym opracowaniu wniosku oraz na etapie oceny projektu, zapobiegnie podwójnemu finansowaniu i nakładaniu się zadań. W Republice Słowackiej Instytucja Krajowa jest odpowiedzialna za zapobieganie podwójnemu finansowaniu i pokrywaniu się działań. Cel 1 i program Interreg III A Polska – Republika Słowacka są kontrolowane przez Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego. W ramach ministerstwa (MVRR) instytucją odpowiedzialną jest Departament Sterowania Pomocą z UE (CSF). MVRR na szczeblu ogólnokrajowym i regionalnym ściśle współdziała z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za finanse publiczne. Reprezentanci regionów biorą udział w ocenie jakości programów, są odpowiedzialni za sprawdzanie i kontrolowanie dostosowywania oraz współdziałania z programami regionalnymi i strategiami oraz za informowanie o ewentualnym pokrywaniu się działań.

W celu uniknięcia nakładania się działań finansowanych z Programu Interreg IIIA Polska – Republika Słowacka i innych programów UE, w szczególności: Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i Sektorowego Programu Operacyjnego Transport, głównym kryterium jest transgraniczny efekt projektów finansowanych z Programu, określony w Uzupełnieniu Programu.

Przy sporządzaniu Programu Interreg IIIA Polska – Republika Słowacka zastosowano zasadę komplementarności i dodatkowości w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Fakt, że Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jest odpowiedzialne za programy inicjatywy wspólnotowej INTERREG i programy w ramach Celu 1, jak również za aktywne uczestnictwo administracji regionalnych w ocenie i wdrażaniu projektów gwarantują, że nie ma zagrożenia nakładania się działań. Biorąc pod uwagę to, że EFRR wspiera jedynie pewne aspekty rozwoju obszarów wiejskich lub przetwórstwa i marketingu żywności, zapewniony jest podział pomiędzy Programem Operacyjnym i Programem Inicjatywy Wspólnotowej dla działań przewidzianych jako część Programu

Operacyjnego. Działania o charakterze komercyjnymi nie będą współfinansowane z INTERREG IIIA. Działania w zakresie rozwoju obszarów wiejskich będące częścią Programu Inicjatywy Interreg muszą wykazać znaczący efekt transgraniczny.

Wszystkie projekty współfinansowane przez EFRR w ramach Programu INTERREG III A Polska – Republika Słowacka są zgodne z przepisami Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, politykami i działaniami Wspólnoty (co wynika z art. 12 Rozporządzenia Nr 1260/1999 (WE) oraz punktem 7 Wytycznych dla INTERREG III, włączając: zasady konkurencji, zamówień publicznych, ochrony i poprawy środowiska naturalnego, promowania równości kobiet i mężczyzn, rozwoju technik informacyjno-komunikacyjnych.

Zarówno dokument programowy jak i powstałe w trakcie prac międzynarodowej grupy roboczej dokumenty uzupełniające spełniają warunek zgodności z politykami wspólnotowymi i krajowymi, jak również w trakcie ich przygotowania nie nastąpiło naruszenie żadnej z powyższych zasad.

Zgodnie z wymogami art. 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 438/2001 ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 dotyczącego zarządzania i systemów kontroli pomocy udzielanej w ramach funduszy strukturalnych, system monitorowania i kontroli, stworzony dla Programu zapewni zastosowanie mechanizmów umożliwiających zagwarantowanie zgodności projektów składanych i realizowanych przez beneficjentów końcowych z politykami wspólnotowymi dotyczącymi zamówień publicznych, pomocy państwa, ochrony środowiska oraz równości szans.

3. Zagadnienia związane z krajowym współfinansowaniem

W okresie sprawozdawczym program był w fazie naboru wniosków. Dlatego też na tym etapie nie pojawiły się problemy związane ze współfinansowaniem mogące zagrozić prawidłowej jego realizacji.

Ogólne zasady dotyczące współfinansowania krajowego w ramach Programu określa corocznie przyjmowana przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego Procedura ubiegania się o środki z rezerwy celowej budżetu państwa. W 2005 r. procedura została przyjęta 22 lutego. Ostateczny termin składania wniosków obowiązywał do dnia 7 października 2005 r.

Beneficjenci występowali z wnioskami o współfinansowanie zgodnie z zapisami odpowiedniej umowy / decyzji / porozumienia lub wnioskiem o dofinansowanie (w przypadku gdy umowa nie została podpisana), zaakceptowanym montażem finansowym, harmonogramem płatności, prognozą zapotrzebowania na środki i zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z uczestnictwa w programie.

Środki z rezerwy celowej budżetu państwa były przeznaczone na:

- współfinansowanie projektów Pomocy technicznej
- współfinansowanie mikroprojektów
- sfinansowanie 100% kosztów operacyjnych

W ramach priorytetu Pomoc techniczna wnioski o współfinansowanie były akceptowane na podstawie decyzji / uchwały odpowiedniego komitetu zatwierdzającego projekt Pomocy technicznej / decyzji Ministra Gospodarki i Pracy lub na podstawie prognozy opartej o budżet Pomocy technicznej zatwierdzony wcześniej przez odpowiedni komitet.

Wniosek o współfinansowanie mógł dotyczyć 100 % kosztów kwalifikowalnych projektów Pomocy technicznej dla Wspólnego Sekretariatu Technicznego, Instytucji Zarządzającej / Instytucji Krajowej w ramach Programów Inicjatywy INTERREG III A, 25 % kosztów projektów Pomocy technicznej innych beneficjentów Programów INTERREG III A.

Natomiast w ramach projektów realizowanych poza Pomocą techniczną, - 10% kosztów kwalifikowalnych projektów euroregionów / projektodawców mikroprojektów oraz 100% kosztów operacyjnych jednostek zaangażowanych we wdrażanie, zarządzanie i promocję programów INTERREG.

Decyzją Ministra Finansów na współfinansowanie projektów pomocy technicznej w ramach Programu INTERREG III A Polska – Republika Słowacka 2004-2006 w 2005 roku przeznaczono kwotę blisko 47 tys. EUR. Były to decyzje na rzecz Euroregionów: Tatry, Beskidy, Karpacki, w ramach działania 3.1. łącznie na kwotę 10 717 EUR oraz w ramach działania 3.2. łącznie na kwotę 3 752 EUR, a także decyzja na rzecz Instytucji Zarządzającej w ramach działania 3.1. na kwotę 32 451 EUR.

Decyzją Ministra Finansów na współfinansowanie mikroprojektów w ramach Programu IW INTERREG III A Polska – Republika Słowacka 2004-2006 przeznaczono kwotę 21 741,7 EUR, w tym: na rzecz Euroregionu Karpackiego na kwotę 3023,6 EUR, Euroregionu Beskidy na kwotę 12845,6 EUR, Euroregionu Tatry na kwotę 5 872,5 EUR.

Decyzją Ministra Finansów na pokrycie 100% kosztów operacyjnych jednostek zaangażowanych w proces zarządzania, wdrażania i kontroli w ramach Programu IW INTERREG III A Polska – Republika Słowacka 2004-2006 przeznaczono kwotę 2 736,9 EUR, odpowiednio dla Euroregionu Karpackiego 521 EUR, Euroregionu Beskidy 782 EUR, Euroregionu Tatry 1 433,6 EUR.

W roku 2005 po stronie słowackiej zostało zatwierdzonych 6 projektów pomocy technicznej na całkowitą kwotę 69 034 EUR. Środki te były przeznaczone dla Wyższych Jednostek Terytorialnych w Zylinie i Preszowie (po 12 000 dla każdej), Krajowych Punktów Kontaktowych (Agencja Rozwoju Regionalnego Sever w Dolnym Kubenie oraz Agencja Rozwoju Regionalnego w Svidniku po 11 267 EUR) oraz dla Instytucji Krajowej (22 500 EUR). Wszystkie wnioski po stronie słowackiej zostały zatwierdzone w ramach działania 3.1.

Po stronie słowackiej współfinansowanie krajowe ma następujący podział: 20 % budżet państwa i 5 % końcowi beneficjenci. Nie dotyczy to beneficjentów końcowych, którymi są instytucje budżetowe lub instytucje utrzymywane z dotacji z budżetu – ich własne współfinansowanie wynosi wtedy 0 %

Montaż finansowy w Programie.

Beneficjentami programu mogą być jednostki należące do sektora finansów publicznych lub spoza tego sektora o ile realizują projekty mające na celu dobro publiczne. W takich wypadkach wkład własny będzie traktowany w sprawozdawczości wykorzystania funduszy strukturalnych na równi z wkładem publicznym (będzie uznawany za środki „pokrewne” do publicznych, stanowiące element kategorii „inne środki publiczne”).

Uprawnieni do aplikowania o dofinansowanie projektów ze środków EFRR są jedynie beneficjenci wnoszący środki publiczne lub środki pokrewne do publicznych (stanowiące element kategorii „inne środki publiczne”) zgodnie z tabelą finansową zamieszczoną w programie.

Środki prywatne traktowane są w montażu finansowym jako środki dodatkowe, zwiększające wartość całkowitą projektu, niemniej jednak uznawane są jako niekwalifikowalne w rozliczeniu finansowym projektu.

IV. PRZEBIEG REALIZACJI I POSTĘP RZECZOWY PROGRAMU

1. Opis przebiegu realizacji programu w okresie objętym sprawozdaniem

W okresie sprawozdawczym od 1 stycznia do 31 grudnia 2005 r. praktycznie wdrożono wszystkie istotne elementy Programu, zostały przeprowadzone dwie edycje naboru wniosków, a także rozpoczęła się realizacja większości projektów z pierwszego naboru. Uregulowano kwestie podziału zadań pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację Programu w Polsce, w szczególności pomiędzy Instytucją Zarządzającą, Instytucją Płatniczą, Instytucjami Pośredniczącymi, które zawierają ramy wdrażania Programu w Polsce, w tym warunkują możliwość podpisywania umów o dofinansowanie z beneficjentami projektów.

W zakresie wdrażania Programu w okresie sprawozdawczym przeprowadzono następujące działania:

Na koniec grudnia 2005 r. łączna wartość 369 wniosków (183 polskich i 186 słowackich w priorytetach 1 i 2) o dofinansowanie złożonych w ramach wszystkich naborów projektów wyniosła 70 508 323 EUR (41 774 151,14 strona polska oraz 28 734 171,69 strona słowacka), co stanowiło 353 % alokacji na lata 2004-2006. Największą podaż wniosków odnotowano w priorytecie 1 (138 wniosków, 87 polskich i 51 słowackich), których całkowita wartość wnioskowanego wsparcia EFRR przekroczyła 50 986 781,22 EUR (33 871 145,05 strona polska oraz 17 115 636,17 strona słowacka), tj. 254 % całkowitej alokacji dla programu na cały okres programowania.

Najbardziej popularne wśród wnioskodawców było działanie 1.1 obejmujące rozwój infrastruktury komunikacyjnej.

Wg danych na koniec grudnia 2005 r. łączna wartość EFRR projektów (polskich i słowackich) przyjętych do realizacji decyzjami komitetów sterujących przekroczyła 10 099 916 EUR (5 782 533,73 strona polska oraz 4 317 382,17 strona słowacka), tj. 169 % zobowiązań na rok 2004 i 50 % całości zobowiązań na lata 2004-2006.

I nabór wniosków

Pierwszy nabór rozpoczął się w dniu 21 stycznia 2005 r. W trakcie trwania naboru były prowadzone szkolenia dla potencjalnych wnioskodawców Programu. Ogłoszenie o naborze wniosków zostało opublikowane w dniu 21 stycznia 2005 r. na stronach internetowych Programu (www.interreg.gov.pl, www.wwpwp.it.pl² oraz www.build.gov.sk). W dniu 23 stycznia 2005 r. ogłoszenia ukazały się także w prasie lokalnej. Dla projektów z pierwszego naboru, który zakończył się 24

---

² Aktualny adres strony internetowej Władzy Wdrażającej Program Współpracy Przygranicznej Phare – www.wwpwp.gov.pl

marca 2005 r., Wspólny Sekretariat Techniczny (WST) zarejestrował i ocenił pod kątem formalnym 181 wniosków (123 polskie oraz 58 słowackich). W wyniku oceny technicznej, przeprowadzonej przez grupy ekspertów pod kierunkiem WST, 111 wniosków (58 polskich oraz 53 słowackie) zostało rekomendowanych do zatwierdzenia przez Komitet Sterujący (KS). Komitet Sterujący zatwierdził do realizacji 62 projekty (24 polskie i 38 słowackich) na łączną kwotę 10 099 916 EUR

Rozkład zatwierdzonych projektów według działań:

Działanie 1.1 – 16 projektów (4 polskie oraz 12 słowackich)

Działanie 1.2 – 6 projektów (4 polskie oraz 2 słowackie)

Działanie 2.1 – 16 projektów (8 polskich oraz 8 słowackich)

Działanie 2.2 – 24 projekty (8 polskich oraz 16 słowackich)

Ponadto Komitet Monitorujący zatwierdził 24 projekty Pomocy Technicznej

Rozkład wniosków Pomocy Technicznej (działania 3.1 i 3.2)

Działanie 3.1 – 20 projektów (8 polskich i 12 słowackich)

Działanie 3.2 – 4 projekty (4 polskie i 0 słowackich)

Rozkład zatwierdzonych projektów według kwot dofinansowania EFRR w euro:

Działanie 1.1 – projekty polskie – 2 094 025,98/ projekty słowackie – 2 420 534,72

Działanie 1.2 – projekty polskie – 1 755 974,93/ projekty słowackie – 431 474,86

Działanie 2.1 – projekty polskie – 842 633,87/ projekty słowackie – 596 394,58

Działanie 2.2 – projekty polskie – 1 089 898,95/ projekty słowackie – 868 978,01

Działanie 3.1 – projekty polskie – 860 566,50/ projekty słowackie – 115 125,00

Działanie 3.2 – projekty polskie – 269 338,26/ Nd.

II nabór wniosków

Drugi nabór wniosków, poprzedzony serią szkoleń dla wnioskodawców, przeprowadzonych przez WST trwał od 26 sierpnia do 17 października 2005 r. Ogłoszenie o naborze wniosków ukazało się w prasie lokalnej oraz na stronach internetowych Programu (www.interreg.gov.pl, www.plsk.wppwp.gov.pl) oraz

www.build.gov.sk) w dniu 26 sierpnia 2005 r. Wspólny Sekretariat Techniczny zarejestrował i ocenił pod kątem formalnym 188 wniosków (60 polskich oraz 128³ słowackich). Do oceny technicznej przeszły 164 projekty (58 polskich oraz 106 słowackich). W wyniku oceny technicznej, przeprowadzonej przez grupy ekspertów pod kierunkiem WST, 134 wnioski (41 polskich oraz 93 słowackie) zostało rekomendowanych do zatwierdzenia przez Komitet Sterujący (KS). Posiedzenie Komitetu Sterującego, na którym zostaną zatwierdzone wnioski z drugiego naboru, odbędzie się w dniach 2-3 marca 2006 r.

Rozkład zarejestrowanych projektów w II naborze według działań:

Działanie 1.1 – 56 projektów (25 polskich i 31 słowackich)

Działanie 1.2 – 41 projektów (10 polskich i 31 słowackich)

Działanie 2.1 – 23 projekty (2 polskie i 21 słowackich)

Działanie 2.2 – 68 projektów (23 polskie i 45 słowackich)

Rozkład zarejestrowanych projektów według wartości dofinansowania EFRR w euro:

Działanie 1.1 – projekty polskie 6 682 629,83/ projekty słowackie 4 959 686,35

Działanie 1.2 – projekty polskie 3 151 442,26/ projekty słowackie 7 063 931,68

Działanie 2.1 – projekty polskie 127 410,82/ projekty słowackie 2 002 067,46

Działanie 2.2 – projekty polskie 2 901 318,86/ projekty słowackie 6 275 363,32

Rozkład projektów rekomendowanych przez WST według działań:

Działanie 1.1 – 35 projektów (17 polskich i 18 słowackich)

Działanie 1.2 – 33 projekty (7 polskich i 26 słowackich)

Działanie 2.1 – 17 projektów (2 polskie i 15 słowackich)

Działanie 2.2.- 49 projektów (15 polskich i 34 słowackie)

---

³ Jeden projekt słowacki z działania 2.3 został pomyłkowo złożony do WST. Nie jest on uwzględniony w powyższej kalkulacji.

Umowy podpisane z beneficjentami w okresie sprawozdawczym – strona polska

Priorytet/Działanie	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów, EFRR w zł	Wartość podpisanych umów, EFRR w EUR*	Relacja: kwota wniosków zakontraktowanych do kwoty alokacji (EFRR z przeznaczeniem na Polskę) na rok 2004 %	Relacja: kwota wniosków zakontraktowanych do kwoty alokacji (EFRR z przeznaczeniem na Polskę) na lata 2004-2006 %
Priorytet 1	6	11 994 636,00	3 126 452,76	181,18	54,13
Działanie 1.1	4	8 432 550,00	2 197 979,93	233,52	69,77
Działanie 1.2	2	3 562 086,00	928 472,83	118,37	35,36
Priorytet 2	5	1 630 512,00	424 999,87	35,76	10,65
Działanie 2.1	5	1 630 512,00	424 999,87	97,07	28,91
Działanie 2.2	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie 2.3	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Priorytet 3	6	382 415,66	99 678,26	45,39	13,56
Działanie 3.1	3	271 019,33	70 642,34	45,03	13,45
Działanie 3.2	3	111 396,33	29 035,93	46,27	13,82
OGÓŁEM	17	14 007 563,66	3 651 130,89	116,51	34,77

*Według kursu 1 EUR=3,8365 PLN

W 2005 roku po stronie polskiej podpisano 17 umów/decyzji na sumę ponad 3,6 mln EUR (w części podlegającej refundacji EFRR), co stanowi ponad 116% polskiej części alokacji Programu na rok 2004. Wartość ta obejmuje 2 projekty Pomocy Technicznej realizowanych przez Wspólny Sekretariat Techniczny w ramach Działań 3.1 i 3.2.

Najwięcej umów podpisanych zostało w ramach priorytetu 1 – 6 umów na kwotę ponad 3,1 mln EUR (EFRR); w priorytecie 2 zawarto 5 umów, a w priorytecie 3 – 6 umowy. Najwięcej umów zostało podpisanych w ramach działania 1.1, gdzie zawarto 4 umowy na sumę blisko 2,2 mln EUR (EFRR).

Najwięcej umów zostało podpisanych przez Wojewodę Małopolskiego (6 umów na kwotę ponad 1,5 mln w części EFRR), podczas gdy Wojewoda Podkarpacki zawarł 5 umów (na kwotę ok. 1,4 mln EUR w części EFRR), a Wojewoda Śląski 4 umowy na ponad 500 tys. EUR (EFRR).

Umowy podpisane z beneficjentami w okresie sprawozdawczym – strona słowacka

Priorytet/Działanie	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów, EFRR w EUR*	Relacja: kwota wniosków zakontraktowanych do kwoty alokacji (EFRR z przeznaczeniem na Słowację) na rok 2004	Relacja: kwota wniosków zakontraktowanych do kwoty alokacji (EFRR z przeznaczeniem na Słowację) na lata 2004-2006
Priorytet 1	1	64 150,15	12,33%	1,23%
Działanie 1.1	0	0,00	0,00	0,00
Działanie 1.2	1	64 150,15	27,12%	2,7%
Priorytet 2	15	884 057,89	82,23%	24,50%
Działanie 2.1	6	484435,27	122,31%	36,42%
Działanie 2.2	9	399 622,62	100,89%	30,05%
Działanie 2.3	0	0,00	0,00%	0,00%
Priorytet 3	6 ⁴	49 275,00	24,80%	7,41
Działanie 3.1	6	49 275,00	34,72%	10,37%
Działanie 3.2	0	0,00	0,00%	0,00%
OGÓŁEM	22	997 483,04	39,09%	10,50%

Wg. kursu 1 EUR = 38 SKK

W 2005 roku podpisano 22 umowy na sumę ponad 990 tys. EUR (EFRR) co stanowi ok. 40% alokacji słowackiej części programu na rok 2004.

Po stronie słowackiej w ramach priorytetu 1 podpisano 1 umowę na kwotę ok. 64 tys. EUR (EFRR), w priorytecie 2 podpisano 15 umów na kwotę ok. 884 tys. EUR (EFRR), w priorytecie 3 podpisano 6 umów na kwotę ok. 50 tys. EUR (2 VUC Zylina i VUC Preszow, 2 Regionalne Punkty Kontaktowe oraz 2 Instytucja Krajowa). Najwięcej umów po stronie słowackiej zostało podpisanych w działaniu 2.2 na kwotę ok. 400 tys. EUR (EFRR).

⁴ W priorytecie 3 po stronie słowackiej podpisano 6 umów (2 VUC Zylina i VUC Preszow, 2 Regionalne Punkty Kontaktowe oraz 2 Instytucja Krajowa)

W kraju Żylińskim podpisano 8 umów (priorytety 1 i 2) na kwotę ok.463 tys. EUR (EFRR). W kraju Proszowskim podpisano 7 (priorytety 1 i 2) umów na kwotę ok. 485 tys. EUR (EFRR).

Mikroprojekty

W dniach 21 – 28 stycznia 2005 r. trwał nabór projektów parasolowych.

Pierwszy nabór projektów w ramach działania 2.3 (Mikroprojekty) został ogłoszony przez Euroregiony: Tatry, Karpacki, Beskidy w dniu 6 czerwca 2005 r. Termin składania wniosków po stronie polskiej upłynął w dniu 11 lipca 2005r. Po stronie słowackiej nabór został ogłoszony przez Wyższe Jednostki Terytorialne Zylina i Presov w dniu 9 maja 2005 r. Termin składania wniosków zakończył się w dniu 13 czerwca 2005 r.

W dniach 21-22 września 2005 r. w miejscowości Streczno (Słowacja) odbyło się posiedzenie Podkomitetu Sterującego. Głównym punktem posiedzenia Komitetu było zatwierdzenie do realizacji projektów w ramach działania 2.3 oraz ustalenie harmonogramu wdrażania mikroprojektów. Zatwierdzono łącznie 100 projektów (71 polskich i 29 słowackich).

W Euroregionie Tatry zarejestrowano 57 wniosków; 31 wniosków w ramach działania 2.3 zostało zatwierdzonych do realizacji.

W Euroregionie Karpackim zarejestrowano 31 wniosków; 17 wniosków w ramach działania 2.3 zostało zatwierdzonych do realizacji.

W Euroregionie Beskidy zarejestrowano 26 wniosków; 23 wnioski w ramach działania 2.3 zostały zatwierdzone do realizacji.

Po stronie słowackiej w Wyższej Jednostce Terytorialnej Zilina zarejestrowano 12 wniosków i wszystkie 12 wniosków w ramach działania 2.3 zostało zatwierdzonych do realizacji.

W Wyższej Jednostce Terytorialnej Presov zarejestrowano 43 wnioski; 17 wniosków w ramach działania 2.3 zostało zatwierdzonych do realizacji. Pozostałe projekty, które zostały pozytywnie ocenione pod względem formalnym i technicznym znalazły się na liście rezerwowej.

Drugi nabór projektów w ramach działania 2.3 (Mikroprojekty) został poprzedzony szkoleniem dla Euroregionów dot. kosztów kwalifikowanych, przygotowanym i prowadzonym przez pracowników Władzy Wdrażającej Program Współpracy Przygranicznej Phare (pełniące funkcję WST - Bochnia, 13-14 października 2005 r.). W dniu 1 grudnia 2005 r. Euroregiony: Tatry, Karpacki, Beskidy zamieściły ogłoszenie o naborze wniosków do działania 2.3. Po stronie słowackiej drugi nabór wniosków do działania 2.3 ogłoszony został przez WJT Zylina i Presov, w dniu 31 października 2005 r. Termin składania wniosków do ww. działania, zarówno po stronie polskiej i słowackiej, upływa 16 stycznia 2006 r.

W zakresie zarządzania Programem w okresie sprawozdawczym przeprowadzono następujące działania:

Komitety Sterujące/Monitorujące

- W dniu 17 lutego 2005r. w Szczyrku miało miejsce pierwsze posiedzenie Komitetu Sterującego. W trakcie obrad komitetu przyjęto polski i słowacki formularz wniosku o dofinansowanie projektów z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, projekt „Kryteriów wyboru projektów”; zatwierdzono projekty parasolowe (działanie 2.3) Euroregionów Tatry, Beskidy i Karpacki oraz Wyższych Jednostek Terytorialnych (VUC) w Żylinie i Preszowie; omówiony został harmonogram naboru projektów, a także projekty pomocy technicznej. W trakcie spotkania Komitetu Sterującego poruszono także kwestie szkoleń po stronie słowackiej oraz podpisania stosownych umów niezbędnych do realizacji projektów parasolowych.
- W dniach 6-7 lipca 2005 r. w Senec (Słowacja) odbyło się drugie posiedzenie Komitetu Sterującego. Głównym punktem posiedzenia był wybór do realizacji projektów złożonych w pierwszym naborze.
- W dniu 6 lipca 2005 r. została zakończona procedura obiegowa zatwierdzania przez Komitet Monitorujący raportu rocznego z realizacji Programu (2004), projektów pomocy technicznej, zmodyfikowanego budżetu pomocy technicznej oraz regulaminu Wspólnego Sekretariatu Technicznego.
- W dniach 5-6 września 2005 r. w miejscowości Podbanske (Słowacja) odbyło się dziesiąte posiedzenie Polsko-Słowackiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Przygranicznej. W trakcie spotkania został omówiony stan realizacji Programu oraz działalność WST.
- W dniach 21-22 września 2005 r. w miejscowości Streczno (Słowacja) odbyło się pierwsze posiedzenie Podkomitetu Sterującego. W trakcie posiedzenia zatwierdzono w zakresie działania 2.3 71 projektów polskich i 29 projektów słowackich oraz uzgodniono harmonogram działań dotyczący przeprowadzenia kolejnego naboru mikroprojektów.
- W dniach 27 – 28 października 2005 r. w miejscowości Stara Lesna (Słowacja) odbyło się drugie posiedzenie Komitetu Monitorującego, na którym przedstawiono sprawozdanie z realizacji Programu za rok 2004, omówiono kwestię porozumienia dotyczącego realizacji programu (Memorandum of Understanding) oraz wypłaty zaliczki dla Instytucji Subpłatniczej. W trakcie dyskusji nad zmianami w Uzupelnieniu Programu omówiono kwestię modyfikacji wskaźników, zmiany minimalnej kwoty dużych projektów (od 20 000 EUR dofinansowania z EFRR) oraz problematykę Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Odpowiednie zmiany w Uzupelnieniu Programu zostały zatwierdzone. W trakcie posiedzenia Komitetu Monitorującego zostały także zatwierdzone zmiany w regulaminie Podkomitetu Sterującego oraz słowackie projekty pomocy technicznej na rok 2005. Na prośbę przedstawicieli polskiego MGIP powołano grupę roboczą ds. nowej perspektywy finansowej 2007 – 2013. Ponadto ustalono na wniosek przedstawiciela słowackiego Ministerstwa Finansów, że budżet Pomocy Technicznej Programu zostanie zatwierdzony w procedurze obiegowej.

Uwarunkowania formalno-prawne realizacji Programu

- W okresie sprawozdawczym trwały prace nad Porozumieniem Trójstronnym w sprawie zarządzania finansowego pomiędzy Ministrem Finansów, Ministrem Gospodarki i Pracy a Wojewodami, które to reguluje kwestie finansowania Programu INTERREG IIIA w Polsce, w tym warunkuje możliwość podpisywania umów o dofinansowanie z beneficjentami. Porozumienie to zostało podpisane z Wojewodą Podkarpackim 9 sierpnia 2005 r., Wojewodą Małopolskim 11 sierpnia 2005 r., oraz Wojewodą Śląskim 18 sierpnia 2005r.
- Zgodnie z § 28 ust. 5 Porozumienia Trójstronnego Minister Finansów i Minister Gospodarki i Pracy podpisali w dniu 5 września 2005 r. Porozumienie Dwustronne określające wzory dokumentów mających zastosowanie we wdrażaniu Programu, w tym wzory umów o dofinansowanie, wzory sprawozdań

monitoringowych, wzory wniosków o płatność. Tym samym usunięto przeszkodę natury formalno-prawnej do rozpoczęcia procesu podpisywania umów o dofinansowanie projektów wybranych przez Komitet Sterujący;

- Trwały uzgodnienia tekstu Porozumienia międzyrządowego (Memorandum of Understanding) pomiędzy resortami finansowymi strony słowackiej i strony polskiej oraz wewnętrzne uzgodnienia międzyresortowe po stronie polskiej;
- W 2005 r. trwały prace nad rozwiązaniem kwestii przekazywania środków finansowych do obsługi mikroprojektów. Konsekwencją przyjętego rozwiązania było podjęcie działań mających na celu wprowadzenie zmian do wzoru umowy o dofinansowanie projektu obejmującego realizację mikroprojektów, podpisywanej między Wojewodą a Euroregionem, co wymaga aneksowania odpowiednich porozumień administracyjnych określających wzory dokumentów z września 2005 r. Wprowadzenie nowego wzoru umowy nastąpi w pierwszym kwartale 2006 r.

Procedury

- Trwały końcowe prace nad opracowaniem procedur zarządzania finansowego i kontroli finansowej instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu. W tym celu MRR opracowało projekty podręczników procedur zarządzania i kontroli finansowej Instytucji Zarządzającej i Instytucji Pośredniczącej (wzorcowy projekt), które były uzgadniane z Instytucją Płatniczą w MF. Celem sporządzenia i wdrożenia podręczników procedur jest zapewnienie skuteczności systemu kontroli po stronie polskiej. Zatwierdzenie podręczników informujących o procedurach podjętych przez Instytucję Zarządzającą i przez Instytucje Pośredniczące w celu weryfikacji dostarczenia towarów i usług współfinansowanych ze środków EFRR oraz poniesienia rzeczywistych wydatków i zapewnienia zgodności z przepisami przewidziane jest na koniec pierwszego kwartału 2006 r.
- Instytucja Zarządzająca we współpracy ze Wspólnym Sekretariatem Technicznym sporządzała informacje miesięczne, raporty kwartalne dla Instytucji Zarządzającej PWW w Departamencie Koordynacji Polityki Strukturalnej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, który prowadzi strategiczny monitoring programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych w Polsce w ramach NPR 2004-2006 oraz dla Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów.

Inne

- Utworzono tymczasową bazę danych w WST na potrzeby ewidencji projektów w ramach Programu do bieżącego monitorowania postępu wdrażania Programu.
- W związku z odrzuceniem projektu budowy modułu INTERREG w ramach SIMIK przez Międzyresortowy Zespół ds. SIMIK w dniu 18 maja 2005 r. MRR rozpoczęło prace nad dokumentacją techniczną i przetargową na zakup *zintegrowanej bazy danych INTERREG IIIA na potrzeby wdrażania i monitorowania oraz kontroli realizacji projektów i programów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA* w bieżącym okresie programowania 2004-2006, którą zarządzać będzie MRR jako Instytucja Zarządzająca.
- W dniu 7 marca 2005r. w Bielsku – Białej odbyło się spotkanie grupy roboczej ds. mikroprojektów. W trakcie spotkania ustalono: harmonizację działań po stronie polskiej i słowackiej, wstępną datę naboru wniosków, miejsca spotkań Podkomitetu Sterującego oraz harmonogram oceny projektów.

2. Informacja odnośnie stopnia osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników w okresie objętym sprawozdaniem

W okresie sprawozdawczym zostały podpisane umowy na realizację 17 (w tym 2 projekty pomocy technicznej) projektów po stronie polskiej oraz 22 (w tym 6 projektów pomocy technicznej) po stronie słowackiej. Wszystkie realizowane projekty są we wczesnej fazie wdrażania. Główne wskaźniki dla Programu przedstawia tabela poniżej, a w rozbiciu na działania przedstawia pkt III.4

Priorytet 1	Liczba wspieranych projektów mających na celu rozwój infrastruktury przygranicznej	co najmniej 15
Działanie 1.1	Liczba uzupełnionych braków w połączeniach w ramach sieci transportowej	co najmniej 4
	Skrócenie czasu przejazdu i poprawienie standardu podróży	ilość/jakość, mierzona ex-post
Działanie 1.2	Liczba zawartych umów współpracy dotyczących ochrony środowiska i współpracy między służbami ratowniczymi	co najmniej 5
	Hektary terenu bezpośrednio korzystającego z nowej/ulepszonej infrastruktury ochrony środowiska.	ilość, mierzona ex-post
Priorytet 2	Liczba „miękkich” projektów przyczyniających się do poprawy warunków społecznych i gospodarczych w obszarze pogranicza	co najmniej 15
Działanie 2.1	Liczba wspólnych działań dotyczących promowania przedsiębiorczości oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw	co najmniej 6
	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach transgranicznych	ilość, mierzona ex-post
Działanie 2.2	Liczba utworzonych sieci tematycznych w dziedzinie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego	co najmniej 3
	Utworzenie struktur współpracy w dziedzinie rozwoju turystyki oraz wspólne kampanie promocyjne (sieci, fora)	ilość/jakość, mierzona ex-post
Działanie 2.3	Liczba projektów związana z działaniami podejmowanymi na poziomie lokalnym (typu „ludzie dla ludzi”)	co najmniej 100
	Lepsza znajomość historii i tradycji drugiego kraju itp.; lepsze wzajemne zrozumienie	ilość/jakość, mierzona ex-post
PT	Stworzenie struktur dla programu współpracy przygranicznej	jakość, mierzona ex-post
	Liczba wydarzeń mających na celu promocję programu	co najmniej 10

W okresie sprawozdawczym odbyło się posiedzenie Komitetu Monitorującego, na którym zatwierdzono zmianę wartości wskaźników oraz zmianę minimalnej kwoty dużych projektów (od 20 000 EUR dofinansowania z EFRR) w Uzupełnieniu Programu.

3. Informacja odnośnie oddziaływania programu

Nie dotyczy.

4. Wskaźniki postępu rzeczowego realizacji programu⁵

A) Osiągnięte wskaźniki

Numer i nazwa programu/priorytetu/działania	Jednostka miary wskaźnika	Wartość wskaźników określona w programie (dla programu i priorytetów) i jego uzupełnieniu (dla działań)	Osiągnięta wartość wskaźników w okresie objętym sprawozdaniem	Osiągnięta wartość wskaźników od początku realizacji programu	% - stopień realizacji wskaźnika (iloraz kol5/kol3 *100%)
1	2	3	4	5	6
Priorytet 1. Rozwój infrastruktury					
Liczba wspieranych projektów mających na celu rozwój infrastruktury przygranicznej	Szt.	15	0	0	0
Działanie 1.1 Infrastruktura techniczna i komunikacyjna					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów poprawiających integrację transgraniczną, w tym	Szt.	8	0	0	0
... studia, strategie lub projekty ramowe	Szt.	3	0	0	0
projekty infrastruktury transportowej poprawiające integrację transgraniczną	Szt.	2	0	0	0
...inne projekty dotyczące infrastruktury technicznej i komunikacyjnej	Szt.	3	0	0	0
Wskaźniki rezultatu					
Metry udoskonalonej sieci transportowej	m	5000	0	0	0
Metry wybudowanej sieci transportowej	m	2 000	0	0	0
Liczba uzupełnionych brakujących połączeń w sieciach transportowych w strefie przygranicznej	szt.	4	0	0	0
Metry utworzonych tras turystycznych	m	10 000	0	0	0

⁵ Wskaźniki zawarte Uzupełnieniu Programu zmienionym przez KM (27-28.102005 r.)

Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	60	0	0	0
Skrócenie czasu przejazdu i poprawa warunków podróżowania	%	10	0	0	0
Działanie 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów poprawiających integrację transgraniczną, w tym...	Szt.	13	0	0	0
...studiów, strategii lub projektów ramowych	Szt.	1	0	0	0
... Infrastruktura gospodarowania odpadami i zasobami wodnymi	Szt.	6	0	0	0
... Liczba zawartych umów o współpracę dot. ochrony środowiska i współpracy między służbami ratowniczymi	Szt.	4	0	0	0
... Inne projekty w zakresie ochrony środowiska	Szt.	2	0	0	0
Wskaźniki rezultatu					
Liczba ludności obsługiwana przez nową/udoskonaloną infrastrukturę ochrony środowiska [mierzona liczbą gospodarstw domowych]	Szt.	1000	0	0	0
Tereny bezpośrednio korzystające z nowej/udoskonalonej infrastruktury ochrony środowiska (km ²)	km ²	15	0	0	0
Liczba utworzonych miejsc pracy	Szt.	5	0		
Liczba przestarzałych lub nieefektywnych instalacji infrastrukturalnych lub nielegalnych składowisk odpadów, zamkniętych w wyniku nowych inwestycji	Szt.	5	0	0	0
Priorytet 2. Rozwój społeczno-gospodarczy					
Liczba „miękkich” projektów przyczyniających się do poprawy warunków społecznych i gospodarczych w obszarze pogranicza	Szt.	15	0	0	0
Działanie 2.1 Rozwój zasobów ludzkich					

Wskaźniki produktu					
Liczba projektów, w tym...	Szt.	14	0	0	0
...transgraniczne projekty rozwoju zasobów ludzkich	Szt.	3	0	0	0
...wspólne przedsięwzięcia dotyczące wspierania przedsiębiorczości oraz rozwoju MŚP	Szt.	6	0	0	0
...wspólne ośrodki informacyjne lub umowy o wymianie informacji (między instytucjami badawczymi, instytucjami z rynku pracy, grupami MŚP, uzdrowiskami...)	Szt.	1	0	0	0
...inicjatywy rozwoju turystyki w tym marketing	Szt.	3	0	0	0
...inne projekty dotyczące zasobów ludzkich/przedsiębiorczości	Szt.	1	0	0	0
Wskaźniki rezultatu					
Liczba MŚP zaangażowanych w projekty transgraniczne (oddzielnie Polska/Słowacja)	Szt.	80 (40/40)	0	0	0
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach transgranicznych (oddzielnie mężczyźni/kobiety, w podziale Polska/Słowacja)	Szt.	150 (75/75, 75/75)	0	0	0
Liczba osób zdobywających kwalifikacje	os.	20	0	0	0
Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	50	0	0	0
Działanie 2.2 Ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego					
Wskaźniki produktu					
liczba projektów związanych z dziedzictwem naturalnym i kulturowym, w tym	Szt.	9	0	0	0
...studia, strategie lub projekty ramowe związane z problemami transgranicznymi	Szt.	1	0	0	0
...inicjatywy wzbogacające, chroniące lub wykorzystujące dziedzictwo kulturowe	Szt.	5	0	0	0

...inicjatywy umożliwiające zintegrowane zarządzanie środowiskowe chronionymi ekosystemami i krajobrazami	Szt.	3	0	0	0
Wskaźniki rezultatu					
Liczba organizacji zaangażowanych w inicjatywy ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Szt.	12	0	0	0
Liczba odnowionych obiektów historycznych i kulturowych	Szt.	4	0	0	0
Liczba transgranicznych sieci tematycznych utworzonych w dziedzinie ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Szt.	3	0	0	0
Utworzenie struktur współpracy w dziedzinie rozwoju turystyki oraz wspólne kampanie promocyjne (sieci, fora)	Szt.	5	0	0	0
Liczba utworzonych nowych produktów turystycznych	Szt.	8	0	0	0
Liczba inicjatyw służących promocji turystyki	Szt.	5	0	0	0
Działanie 2.3 Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)					
Wskaźniki produktu					
Liczba wspieranych mikroprojektów, w tym...	Szt.	170	0	0	0%
...projekty społeczne lub kulturalne	Szt.	70	0	0	0
...projekty edukacyjne	Szt.	30	0	0	0
...projekty przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki	Szt.	60	0	0	0
...inne mikroprojekty	Szt.	10	0	0	0
Wskaźniki rezultatu					
Liczba zaangażowanych organizacji	Szt.	90	0	0	0
Liczba utworzonych sieci lub partnerstwa na rzecz współpracy transgranicznej	Szt.	70	0	0	0
Liczba osób zaangażowanych w transgraniczne przedsięwzięcia realizowane w ramach projektów - oddzielnie mężczyźni /kobiety w Polsce/Słowacji	os.	3000 (1500/1500, 1500/1500)	0	0	0

Priorytet 3. Pomoc Techniczna					
Działanie 3.1 Zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola					
Wskaźniki produktu					
Utworzenie Wspólnego Sekretariatu Technicznego (wraz z KPK)		1	1	1	100%
W pełni funkcjonalny instrument dla mikroprojektów		1	1	1	100%
Utworzone systemy monitoringu i kontroli*		1*	1*	1*	100%*
Wskaźniki rezultatu					
Osiągnięcie realnego, wspólnego zarządzania programem		1	1	1	100%
Skuteczne funkcjonowaniem programu mierzone stosunkiem całkowitej liczby zatwierdzonych projektów do całkowitej liczby projektów zakończonych		1	0	0	0
Działanie 3.2 Promocja i ocena					
Wskaźniki produktów					
Liczba imprez promocyjnych		10	12	15	150%
Liczba wydanych biuletynów		8	1 ⁶	3	37,5%
Założenie strony internetowej programu		1	1 ⁷	1	0
Wskaźniki rezultatów					
Zakres w jakim zostały zrealizowane cele jakościowe i ilościowe na poziomie priorytetów i działań			0	0	0
Komentarz	Projekty zatwierdzone do realizacji są we wczesnej fazie realizacji. *utworzona baza danych w WST (docelowo planuje się zakup zintegrowanego systemu informatycznego do monitoringu i kontroli realizacji Programu)				

V. POSTĘP FINANSOWY PROGRAMU

⁶ Pierwsza edycja biuletynu dot. programu – 1050 szt.

⁷ Strona internetowa WST www.plsk.wppwp.gov.pl

1. Ogólne informacje dotyczące postępu finansowego.

Alokacja środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Programu Interreg IIIA Polska – Republika Słowacka na lata 2004-2006 kształtuje się następująco:

Priorytet 1. Rozwój infrastruktury – 11 000 946 EUR

Priorytet 2. Rozwój społeczno-gospodarczy – 7 600 653 EUR

Priorytet 3. Pomoc techniczna – 1 400 120 EUR

Łączna alokacja środków EFRR dla Programu Polska – Republika Słowacka na lata 2004-2006 wynosi 20 001 719 EUR (EFRR).

W okresie sprawozdawczym zostały podpisane umowy na realizację 17 projektów po stronie polskiej oraz 22 po stronie słowackiej. Wszystkie projekty były we wczesnej fazie wdrażania. Z uwagi na to, że proces podpisywania umów pomiędzy Wojewodami a beneficjentami projektów w ramach realizacji Programu w Polsce w 2005 r. rozpoczął się stosunkowo późno, w 2005 r. nie dokonano wypłat na rzecz beneficjentów.

2. Porównanie zakładanego stopnia realizacji zobowiązań z osiągniętym w danym okresie sprawozdawczym

Nie dotyczy.

VI. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ INSTYTUCJĘ ZARZĄDZAJĄCĄ/KRAJOWĄ I KOMITET MONITORUJĄCY DLA ZAPEWNIENIA PRAWIDŁOWOŚCI I SPRAWNOŚCI WDRAŻANEGO PROGRAMU

1. Działania Komitetu Monitorującego i Instytucji Zarządzającej służące poprawie wdrażania programu.

Na posiedzeniu Komitetu Monitorującego omówiono problematykę Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 po stronie słowackiej; wprowadzono zmiany do Uzupelnienia Programu w ww. kwestii, celem zapewnienia przestrzegania przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska. W trakcie posiedzenia Komitetu zostały także zatwierdzone zmiany w Uzupelnieniu Programu, a także zmiany w regulaminie Podkomitetu Sterującego. Od 2005 r. jednym z wymaganych załączników do wniosku o dofinansowanie projektu w ramach programów INTERREG III A składanych przez beneficjentów jest *Oświadczenie organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów sieci NATURA 2000* (tj. właściwego terytorialnie wojewody po stronie polskiej oraz Ministerstwa Środowiska po stronie słowackiej) zgodnie z zapisami Dyrektywy 92/43/EWG dotyczących ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny.

2. Informacja o dokonanych modyfikacjach / usprawnieniach systemu wdrażania.

W wyniku doświadczeń zgromadzonych w trakcie pierwszego naboru został zmodyfikowany pakiet dokumentów dla wnioskodawców (formularz wniosku do drugiego naboru, instrukcja do formularza wniosku oraz podręcznik dla beneficjentów). Dokumenty te zostały zastosowane w trakcie drugiego naboru projektów.

W ramach przygotowania do drugiego naboru mikroprojektów został także zmodyfikowany pakiet dokumentów dla wnioskodawców (wytyczne dla wnioskodawców, formularz wniosku, instrukcja wypełniania wniosku). Dokumenty te zostały zastosowane w trakcie drugiego naboru mikroprojektów.

Podjęto działania mające na celu opracowanie informatycznej *zintegrowanej bazy danych INTERREG IIIA na potrzeby wdrażania i monitorowania oraz kontroli realizacji projektów i programów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA* po stronie polskiej.

Na prośbę przedstawicieli polskiego MRR powołano grupę roboczą ds. nowej perspektywy finansowej 2007 – 2013. Ponadto ustalono na wniosek przedstawiciela słowackiego Ministerstwa Finansów, że budżet Pomocy Technicznej Programu zostanie zatwierdzony w procedurze obiegowej.

VII. MONITORING I EWALUACJA

1. Opis przyjętego systemu monitoringu

System sprawozdawczości zakłada bieżący przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie Programu.

Istotą sprawozdawczości jest sprawozdanie z postępu realizacji projektu, działania i programu.

Sprawozdania monitoringowe w Polsce i w Republice Słowackiej dotyczą wdrażania odpowiednio projektu, programu na poziomie działania w województwie oraz całości Programu w danym kraju.

Podmioty składające sprawozdania w ramach realizacji programu w danym kraju sporządzają sprawozdania po zakończeniu każdego okresu sprawozdawczego tj.:

- 1) kwartału kalendarzowego (sprawozdanie kwartalne),
- 2) roku kalendarzowego (sprawozdanie roczne),
- 3) po zakończeniu realizacji (sprawozdanie końcowe).

Sprawozdania z realizacji projektu, programu w województwie, programu (w danym kraju) sporządza się na podstawie wzorów określonych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jako Instytucję Zarządzającą (PL) oraz Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego jako Instytucję Krajową (SK) w wersji pisemnej i elektronicznej.

Sprawozdania beneficjentów końcowych / Euroregionów odpowiedzialnych za wdrażanie mikroprojektów (sporządzane według właściwej instrukcji) przedkładane są Instytucji Pośredniczącej (odpowiedniemu Urzędowi Wojewódzkiemu po stronie polskiej lub Wyższej Jednostce Terytorialnej po stronie

słowackiej. Służą one informowaniu o postępach i ewentualnych trudnościach wynikłych podczas realizacji projektu oraz przekazywaniu danych niezbędnych z punktu widzenia wymogów sprawozdawczości wobec Komisji Europejskiej.

Instytucje zaangażowane w proces monitorowania w Polsce i w Republice Słowackiej:

1) Instytucja Płatnicza (MF PL) prowadzi monitoring finansowy wdrażania Programu, którego przedmiotem są zobowiązania finansowe (przestrzeganie limitów), płynność dostępu środków (na rachunkach bankowych w momencie płatności) i terminowość ich wydatkowania (zasada wygasania środków „n+2”). Sporządza kwartalne i roczne sprawozdania na temat postępu wydatkowania i ewentualnych nieprawidłowości finansowych na potrzeby Komitetu Monitorującego Narodowy Plan Rozwoju PL.

W Republice Słowackiej odpowiednikiem Instytucji Płatniczej jest Instytucja Subpłatnicza (w Ministerstwie Finansów SK).

Do zadań Instytucji Subpłatniczej należy:

- współpraca przy przygotowaniu wszystkich roboczych i księgowych procedur na Słowacji w połączeniu ze zgodą na płatności: zaliczkową, okresowe i końcową oraz wykonanie tych czynności;
- założenie rachunku bankowego na środki pieniężne ERDF w ramach INTERREG na Słowacji oraz obsługa rachunku;
- przyjęcie wniosku o płatność końcową od Jednostki Płatniczej znajdującej się w Ministerstwie Budownictwa i Rozwoju Regionalnego (SK)
- potwierdzenie Instytucji Zarządzającej programem (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego PL), że wykazy o wydatkach zostały sporządzone na podstawie uwierzytelnionych dokumentów ;
- zestawienie i przedłożenie do Instytucji Płatniczej wniosku o płatność (za pośrednictwem Instytucji Krajowej) na pokrycie kosztów poniesionych przez końcowych beneficjentów;
- przyjęcie środków finansowych INTERREG od Instytucji Płatniczej i ich przekazanie do Jednostki Płatniczej;
- przekazywanie rocznych prognoz wydatków na rok bieżący i przyszły Instytucji Zarządzającej najpóźniej do 30 marca każdego roku;
- przygotowanie sprawozdań o rozbieżnościach finansowych oraz ich doręczenie do Instytucji Zarządzającej (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego PL);
- zbieranie informacji statystycznych i finansowych za pomocą oddzielnych kanałów kontrolnych;
- prowadzenie księgowości, wykazów i archiwowanie dokumentów zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej.

2) Instytucja Zarządzająca (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego PL) prowadzi monitoring realizacji Programu w oparciu o wskaźniki ilościowe i jakościowe z realizacji programu, zdefiniowane w programie i jego uzupełnieniu.

Na podstawie informacji dotyczących realizowanych projektów, otrzymanych od Instytucji Pośredniczących w Polsce, od Instytucji Krajowej po stronie słowackiej. Instytucja Zarządzająca przy współpracy z Wspólnym Sekretariatem Technicznym, dysponującym bazą danych dla Programu wykonuje następujące czynności:

- sporządza zbiorcze kwartalne sprawozdania z realizacji programu w Polsce,
- przygotowuje zbiorcze roczne i końcowe raporty z wdrażania Programu jako całości,
- przekazuje raporty roczne i końcowe Komisji Europejskiej oraz Instytucji Płatniczej (Ministerstwu Finansów) po zatwierdzeniu ich przez Komitet Monitorujący.

Dodatkowo sprawozdania z realizacji Programu po stronie polskiej przekazywane są:

- Instytucji Zarządzającej Podstawami Wsparcia Wspólnoty (PWW), której funkcje pełni Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej (DKS) w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego (MRR)
- Jednostce Monitorująco-Kontrolnej Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (MRR, DKS).

Na zlecenie Komisji Europejskiej, Instytucji Zarządzającej PWW czy Instytucji Płatniczej, Instytucja Zarządzająca sporządza raporty *ad hoc* i także raporty z wybranych aspektów wdrażania. Odpowiada za wprowadzanie danych do systemu informatycznego na poziomie programu z chwilą jego uruchomienia.

Po stronie słowackiej odpowiednikiem Instytucji Zarządzającej jest Instytucja Krajowa (w Ministerstwie Budownictwa i Rozwoju Regionalnego SK) i zajmuje się ona głównie współpracą z Instytucją Zarządzającą (PL) w celu sprawnego i efektywnego wdrażania programu. Instytucja Krajowa współpracuje z innymi organami w monitorowaniu i kontroli, a także weryfikacji i uwierzytelnianiu płatności po stronie słowackiej.

3) Instytucja Pośrednicząca (PL)

Urząd Wojewódzki

Prowadzi monitoring realizacji Programu w województwie, w szczególności:

- weryfikuje i zatwierdza sprawozdania monitoringowe z realizacji projektów przekazane przez beneficjentów końcowych/Euroregiony
- sporządza sprawozdania monitoringowe z realizacji programu w województwie i przekazuje Instytucji Zarządzającej

Obowiązki beneficjentów końcowych, Euroregionów, Instytucji Pośredniczących w zakresie przygotowywania sprawozdań monitoringowych zostały szczegółowo opisane w umowach/porozumieniach regulujących kwestie realizacji projektów pod względem finansowym, przepływu środków, monitorowania i kontroli w ramach wdrażania Programu w Polsce, zawieranych między poszczególnymi instytucjami zgodnie z właściwością.

W Republice Słowackiej Instytucją Pośredniczącą jest Jednostka Płatnicza usytuowana w Ministerstwie Budownictwa i Regionalnego Rozwoju. Jednostka ta jest w pełni niezależna od wydziału tego samego ministerstwa, działającego jako Instytucja Krajowa.

Najważniejsze zadania Jednostki Płatniczej:

- przekazywanie końcowym beneficjentom środków finansowych z INTERREG i współfinansowania dla nich z budżetu państwa,
- informowanie Instytucji Subpłatniczej o stwierdzonych rozbieżnościach;
- przeprowadzenie zaplanowanej kontroli finansowej przed przekazaniem pomocy końcowemu beneficjentowi – stwierdzenie zgodności z ustawą budżetową;
- przedłożenie zestawienia wniosków płatniczych dla Instytucji Subpłatniczej oraz przygotowanie zestawienia wydatków na podstawie informacji Instytucji Krajowej oraz ich przedłożenie do Instytucji Subpłatniczej;
- prowadzenie księgowości, ewidencja i archiwizacja dokumentów zgodnie z przepisami Wspólnoty i obowiązującymi ustawami Republiki Słowackiej.

Po stronie słowackiej jednostkami pośredniczącymi są także Wyższe Jednostki Terytorialne (Preszow, Zylina), których głównym zadaniem jest zarządzanie działaniem 2.3 (Mikroprojekty)/.

System raportowania pozwala na weryfikację nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania postępu wdrażania Programu.

2. Opis działań związanych z monitoringiem i ewaluacją

Monitoring

Ze względu na to, że podpisywanie umów z beneficjentami na dofinansowanie projektów z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Instytucje Pośredniczące rozpoczęły w listopadzie 2005 r. działania w zakresie monitoringu objęły:

- przygotowanie sprawozdań okresowych z realizacji Programu,
- miesięczne sprawozdania z postępu finansowego Programu,
- monitoring cotygodniowy postępu realizacji projektów.

W związku z odrzuceniem projektu budowy modułu INTERREG w ramach SIMIK MRR rozpoczęło prace mające na celu wdrożenie systemu informatycznego do obsługi i monitorowania projektów.

W drugiej połowie 2005 r. wszczęto prace nad opracowaniem dokumentacji technicznej i przetargowej na zakup *zintegrowanej bazy danych INTERREG IIIA na potrzeby wdrażania i monitorowania oraz kontroli realizacji projektów i programów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA* w bieżącym okresie programowania 2004-2006, którą zarządzać będzie MRR jako Instytucja Zarządzająca. Baza będzie niezależna od SIMIK.

Uruchomienie przez MRR procedury przetargowej na zakup systemu nastąpi z chwilą wydania decyzji Ministra Finansów przyznającej stosowne środki z budżetu państwa na sfinansowanie planowanego przedsięwzięcia. Przewiduje się, że nastąpi to w drugim kwartale 2006 r.

W związku z wejściem w życie *Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 31 października 2005 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie trybu, terminów i zakresu sprawozdawczości dotyczącej realizacji Narodowego Planu Rozwoju, trybu kontroli realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz trybu*

rozliczeń rozpoczęto prace nad odpowiednimi zmianami wzorów sprawozdań z realizacji Programu sporządzanych przez Instytucje Pośredniczące oraz przez Instytucję Zarządzającą wykorzystywanych w sprawozdawczości krajowej celem dostosowania ich do wymogów art. 37 rozporządzenia 1260/1999.

Ewaluacja

Przed przedłożeniem programu Komisji Europejskiej przeprowadzono ewaluację ex-ante. Ewaluatorzy brali udział w spotkaniach Grupy Roboczej, a ich zalecenia zostały uwzględnione. Ewaluacja ex-post zostanie przeprowadzona przez niezależną instytucję oceniającą i obejmie kwestie wykorzystania zasobów i skuteczności oraz efektywności pomocy, a także jej wpływ. Zgodnie z artykułem 43 rozporządzenia nr 1260/1999, ewaluacja ex-post należy do obowiązków Komisji Europejskiej i powinna zostać przeprowadzona przy współpracy z państwami członkowskimi i Instytucją Zarządzającą.

Ewaluacja programu będzie koordynowana z przedsięwzięciami, których ocenę planuje się w ramach programów Celu 1 dla Polski i Słowacji.

W celu koordynowania działań ewaluacyjnych w ramach NPR/PWW powołana została Krajowa Jednostka Oceny (KJO), która wyznacza standardy oceny programu w ramach NPR, wspomaga prace IZ. KJO umiejscowiona jest w Departamencie Koordynacji Polityki Strukturalnej Ministerstwa Gospodarki i Pracy (PL) (Instytucja Zarządzająca Podstawami Wsparcia Wspólnoty). Kwestie ewaluacji programu będą poruszane w ramach grupy sterującej ewaluacją NPR/PWW powołanej przez KJO.

Zadania KJO:

- rozpowszechnianie wiedzy na temat stosowanych w Unii Europejskiej standardów ewaluacji skuteczności i efektywności wykorzystania funduszy strukturalnych UE,
- koordynacja działań z zakresu ewaluacji,
- organizowanie i nadzór nad przebiegiem ewaluacji Narodowego Planu Rozwoju.

Procedury przeprowadzania ewaluacji Programu będą prowadzone według standardów i wytycznych opracowanych przez KJO, zawartych w Poradniku KJO pt. *Ewaluacja Narodowego Planu Rozwoju i programów operacyjnych w Polsce*, maj 2005 r.

VIII. INFORMACJA O PRZEPROWADZONYCH KONTROLACH I STWIERDZONYCH NIEPRAWIDŁOWOŚCIACH W REALIZACJI PROGRAMU

1. Informacje wstępne

Zgodnie z art. 10-12 rozporządzenia KE nr 438/2001 z dnia 2 marca 2001r. dokumenty programowe wprowadzają wymóg sprawdzenia co najmniej 5% wydatków poniesionych w ramach Programu. Oznacza to, że dla potrzeb takich kontroli wybrane zostaną przedsięwzięcia obejmujące 5% całkowitego budżetu

Programu. Po stronie polskiej za kontrolę tę odpowiada Biuro Międzynarodowych Relacji Skarbowych (docelowo Departament Kontroli Skarbowej I), działające w ramach Ministerstwa Finansów. Kontrolę zgodnie z zapisami art. 10 rozporządzenia nr 438/2001, polegającą na sprawdzeniu skuteczności zastosowanych w ramach programów systemu zarządzania i kontroli, jak też na weryfikacji dokonanych wydatków będą wykonywały Urzędy Kontroli Skarbowej (UKS). W trakcie przeprowadzania kontroli UKS ma prawo zasięgać porad od Jednostki Monitorująco-Kontrolnej Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Niezależnie od tego Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, jako Instytucja Zarządzająca, może przeprowadzać dodatkowe kontrole.

Instytucje zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie Programu Polska-Słowacja (Instytucja Zarządzająca i Instytucja Pośrednicząca) wykonują swoje obowiązki w zakresie kontroli na podstawie art. 4 Rozporządzenia KE (WE) nr 438/2001 z dnia 2 marca 2001 r. Instytucje te są uprawnione do kontroli realizacji projektów.

Po stronie polskiej Instytucja Zarządzająca w swoich działaniach kontrolnych, koncentruje się na badaniu systemu wdrażania Programu poprzez badanie realizacji zadań w instytucjach zaangażowanych w realizację Programu.

Kontrola wydatkowania środków prowadzona jest również przez Jednostkę Monitorująco-Kontrolną EFRR, utworzoną w ramach Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej MRR. Do zadań Jednostki należy prowadzenie monitoringu i kontroli środków wydatkowanych z EFRR, w tym Programu INTERREG III A Polska – Republika Słowacka.

Elementem systemu kontroli środków pochodzących z UE po stronie polskiej jest ponadto zobowiązanie każdej z instytucji uczestniczących w realizację Programu (Instytucja Zarządzająca, Instytucje Pośredniczące, Euroregiony) do opracowania podręcznika, zawierającego wszelkie procedury związane z procesem realizacji programu oraz systemem kontroli w ramach programu, w tym te dotyczące weryfikacji dostarczania towarów i usług współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych.

Szczegółowe informacje na temat systemu kontroli finansowej zawiera raport z art. 5., który został przygotowany i przesłany do Komisji Europejskiej 29 czerwca 2005 r. Opis zatwierdzony został 12 sierpnia 2005 r.

Po stronie słowackiej za prowadzenie kontroli są odpowiedzialne osoby z następujących instytucji:

- a) pracownicy Instytucji Krajowej, Ministerstwa Finansów, Najwyższego Urzędu Kontroli (odpowiednik polskiego NIK),
- b) pracownicy upoważnieni do prowadzenia kontroli środków finansowych wydatkowanych z budżetu państwa zgodnie z prawodawstwem Republiki Słowackiej.
- c) pracownicy Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Obrachunkowego
- d) osoby powołane przez ww. organy kontroli

2. Zapewnienie wykorzystania Funduszy zgodnie z zasadami zarządzania finansowego

W imieniu polskiego Ministerstwa Finansów (jako Instytucji Płatniczej) został założony wspólny rachunek w Narodowym Banku Polskim. Funkcjonuje on niezależnie od rachunków stosowanych dla przekazywania środków z budżetu państwa. Fundusze INTERREG III A będą przekazywane na rachunki utworzone na szczeblu Urzędów Wojewódzkich oraz na rachunek bankowy Instytucji Subpłatniczej na Słowacji. Analogicznie Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej jako Instytucja Subpłatnicza Programu założyło samodzielne konto bankowe, na które będą wpływać środki finansowe z Instytucji Płatniczej Programu tzn. z Ministerstwa Finansów Rzeczypospolitej Polskiej. Z konta środki EFRR INTERREG III A Polska – Republika Słowacka będą przekazywane do Jednostki Płatniczej, którą jest samodzielny wydział w MVRR, a z Jednostki Płatniczej środki będą środki finansowe przekazywane końcowym beneficjentom.

Instytucja Płatnicza przesyła do Komisji Europejskiej plan finansowy za rok bieżący oraz prognozy na rok następny, nie później niż do dnia 30 kwietnia każdego roku. Instytucja Subpłatnicza przesyła do Instytucji Płatniczej (za pośrednictwem Instytucji Zarządzającej) plan finansowy za rok bieżący oraz prognozy na rok następny, nie później niż do dnia 30 marca każdego roku. Wnioski o dokonanie płatności okresowych będą składane do Komisji trzy razy do roku.

Instytucja Płatnicza poświadcza deklaracje wydatków okresowych i końcowych zgodnie z art. 9 rozporządzenia nr 438/2001 (będzie to zadaniem jednostki niezależnej od wszelkich służb zatwierdzających wnioski płatnicze).

Komisja Europejska przekazuje środki INTERREG na specjalny rachunek Instytucji Płatniczej w Polsce w ramach zobowiązania przyjętego przez Komisję Europejską zgodnie z zasadami Programu. Instytucja Płatnicza przekazuje środki EFRR INTERREG na rachunki utworzone na szczeblu Urzędów Wojewódzkich, rachunek bankowy w MRR dla środków pomocy technicznej oraz na konto bankowe Instytucji Subpłatniczej na Słowacji. Instytucja Płatnicza przekazuje Komisji Europejskiej (na podstawie dokumentów otrzymanych od Instytucji Zarządzającej) poświadczone wnioski o płatności okresowe oraz wnioski o dokonanie wypłaty salda końcowego.

Skarb Państwa Republiki Słowackiej przekazuje środki Komisji Europejskiej ze specjalnego rachunku Instytucji Subpłatniczej na rachunek przychodów Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego działającego jako Instytucja Pośrednicząca w ramach Instytucji Subpłatniczej. Przekazane sumy będą równe zatwierdzonym kwotom przypadającym do wypłaty beneficjentom końcowym.

Płatności na rzecz beneficjentów końcowych w Republice Słowackiej są przekazywane przez Skarb Państwa z konta wydatków Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego działającego jako Instytucja Pośrednicząca podległa Instytucji Subpłatniczej, jednocześnie z przekazaniem środków Komisji Europejskiej na konto przychodów tego Ministerstwa ze specjalnego konta Instytucji Subpłatniczej.

3. Przedstawienie najważniejszych problemów, które pojawiły się podczas procesu zarządzania pomocą, wraz z rekomendacjami oraz podjętymi środkami zaradczymi

Program był we wczesnej fazie realizacji. Na obecnym etapie nie pojawiły się problemy mogące zagrozić prawidłowej realizacji programu.

4. Przedstawienie finansowych skutków ewentualnych nieprawidłowości oraz działań służących ich skorygowaniu oraz, o ile nastąpiły, związanych z nimi zmian dokonanych w zakresie zarządzania i kontroli.

W okresie sprawozdawczym nie stwierdzono nieprawidłowości, a zatem nie podjęto działań, służących ich korygowaniu.

IX. WYKORZYSTANIE POMOCY TECHNICZNEJ

1. Stopień wykorzystania pomocy technicznej

Budżet pomocy technicznej został zmodyfikowany w pierwszej połowie okresu sprawozdawczego a następnie zatwierdzony przez członków Komitetu Monitorującego w drodze procedury obiegowej. Budżet uwzględnia wydatki związane z kosztami wyposażenia i utrzymania biura WST, zarządzaniem budżetem działania 2.3 przez euroregiony i Wyższe Jednostki Terytorialne, stworzeniem i prowadzeniem systemu informatycznego na potrzeby Programu, działaniami o charakterze szkoleniowym i informacyjnym, tłumaczeniami, przygotowaniem posiedzeń komitetów oraz kosztami monitoringu i ewaluacji.

W 2005 r. złożone zostały wnioski o refundację dla projektów pomocy technicznej Wspólnego Sekretariatu Technicznego na kwotę ponad 85 tys. EUR. W okresie sprawozdawczym trwała procedura ich weryfikacji.

W 2005 r. po stronie słowackiej złożone zostały wnioski o płatność dla projektów pomocy technicznej na kwotę 21 350 EUR (EFRR).

X. WYPEŁNIANIE ZOBOWIĄZAŃ W ZAKRESIE INFORMACJI I PROMOCJI PROGRAMU

1. Opis działań podjętych w ramach realizacji planu informacji i promocji programu.

W 2005 r. były prowadzone następujące działania w zakresie informacji i promocji:

Szkolenia:

- 4 luty 2005 r. szkolenie dla urzędów wojewódzkich i marszałkowskich na temat przygotowania studium wykonalności (Warszawa)
- 7 luty 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów na temat studium wykonalności (Kraków)
- 1 marca 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dotyczące działania programu oraz wypełniania wniosku (Nowy Targ)
- 2 marca 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dotyczące działania programu oraz wypełniania wniosku (Nowy Sącz)
- 4 marca 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dotyczące działania programu oraz wypełniania wniosku (Bielsko Biala)

- 3 – 5 marca 2005 r. szkolenie dla Władzy Wdrażającej Program Współpracy Przygranicznej (WWPWP), MGiP oraz Euroregionów dotyczące mikroprojektów w ramach Programu INTERREG III A oraz kosztów kwalifikowanych w ramach INTERREG III linii A, B oraz C (Mrągowo)
- W dniu 14 marca 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dotyczące przygotowania studium wykonalności (Rzeszów)
- 15 marca 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania studium wykonalności (Bielsko-Biała)
- 17 maja 2005 r. szkolenie dla członków paneli ekspertów VUC Žilina (Žilina)
- 18 maja 2005 r. szkolenie dla członków paneli ekspertów VUC Presov (Presov)
- 11 lipca 2005 r. szkolenie dla pracowników MRR dot. zamówień publicznych
- 20 lipca 2005 r. szkolenie dla pracowników MRR dotyczące kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR oraz raportowania, monitoringu i kontroli pierwszego stopnia
- 27 - 28 lipca 2005 r. szkolenie dla pracowników MRR dot. wykorzystania środków Pomocy Technicznej
- 11 sierpnia 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków (Dolny Kubin)
- 6 września 2005 r. warsztaty dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność (Kezmarok)
- 7 września 2005 r. warsztaty dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność (Presom))
- 8 września 2005 r. warsztaty dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność (Svidnik)
- 4 października (Bielsko Biała) 2005 r. szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków do drugiego naboru
- 5 października 2005 r. (Rzeszów) szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków do drugiego naboru
- 6 października 2005 r. (Kraków) szkolenie dla potencjalnych beneficjentów dot. przygotowania wniosków do drugiego naboru
- 20 grudnia 2005 r. (Warszawa) międzynarodowa konferencja dot. współpracy transgranicznej

Materiały promocyjne:

- W dniu 11 lutego 2005 r. odbył się drugi przetarg na materiały promocyjne (długopisy, torby papierowe, breloczki do kluczy itp.)
- W dniu 4 marca 2005 r. został przeprowadzony przetarg na materiały poligraficzne (druk dokumentów programowych, plakatów, ulotek w języku słowackim itp.)
- Bez przetargu (ze względu na dopuszczalną kwotę zamówienia wg Prawa Zamówień Publicznych) zostały zakupione flagi narodowe, proporczyki, stojaki do ulotek, tablice programu, papier firmowy, wizytówki, płyty CD oraz mapy.
- W dniu 29 marca 2005 r. zostały przekazane materiały promocyjne słowackim partnerom.
- W grudniu 2005 r. – wykonanie kolejnej partii materiałów promocyjnych (długopisy, ołówki itp.)

Publikacje:

- Wykonanie map Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w obszarze wsparcia programu
- Opracowanie i wydanie pierwszego numeru biuletynu dot. Programu

Strona internetowa:

- aktualizacja strony internetowej Programu www.interreg.gov.pl www.plsk.wwpwp.gov.pl www.build.gov.sk (zamieszczenie ogłoszenia o naborze wniosków, zmodyfikowanych dokumentów dla wnioskodawców, aktualności itp.)

Media:

- W dniu 21 stycznia 2005 r. ukazało się ogłoszenie o pierwszym naborze wniosków do Programu w słowackiej prasie regionalnej: Hospodarske Noviny, Obecne Noviny oraz SME, a także na stronach internetowych: www.build.gov.sk ; www.vucpo.sk ; www.rrasvidnik.sk ; www.arr.szm.sk ; www.zask.sk
- W lutym 2005 r. w słowackim radio Regina emitowany był program poświęcony warunkom aplikacji do Programu.
- W marcu 2005 r. były emitowane spoty reklamowe w regionalnym radiu i telewizji (Katowice, Kraków, Rzeszów).
- W dniu 21 marca 2005 r. ukazało się ogłoszenie o pierwszym naborze wniosków do działania 2.3 w słowackiej prasie regionalnej (noviny Dukla, Vecernik oraz Spektrum), a także na stronach internetowych: www.build.gov.sk ; www.vucpo.sk ; www.rrasvidnik.sk ; www.arr.szm.sk ; www.zask.sk
- W dniu 6 czerwca 2005 r. Euroregiony: Beskidy, Karpacki, Tatry ogłosiły nabór mikroprojektów w ramach działania 2.3 programu. Ogłoszenie opublikowano na stronach internetowych: www.interreg.gov.pl, www.wwpwp.it.pl, www.euroregion-beskidy.pl, www.karpacki.pl, www.podkarpackie.pl, www.rzeszow.pl, www.uw.rzeszow.pl/ie, www.euroregion-tatry.pl, www.euroregion-tatry.pl/infotatry, oraz w prasie lokalnej: Gazeta Wyborcza (strony katowickie i krakowskie) – 06.06.2005 r., Gazeta Codzienna Nowiny (ukazującej się w Polsce Południowo-Wschodniej) – 06.06.2005 r., Dziennik Polski (o zasięgu woj. małopolskiego) – 06.06.2005 r., Tygodnik Podhalański – 09.06.2005 r.
- W sierpniu 2005 r. ukazało się ogłoszenie o drugim naborze wniosków w trzech gazetach regionalnych (Gazeta Wyborcza Rzeszów, Gazeta Wyborcza Kraków, Gazeta Wyborcza Katowice/Bielsko-Biała) oraz na stronach www.interreg.gov.pl i www.plsk.wwpwp.gov.pl
- W sierpniu 2005 r. ukazało się ogłoszenie o drugim naborze wniosków do Programu w słowackiej prasie regionalnej: Hospodarske Noviny, Obecne Noviny oraz SME a także na stronach internetowych: www.build.gov.sk ; www.vucpo.sk ; www.rrasvidnik.sk ; www.arr.szm.sk ; www.zask.sk
- W dniu 14 listopada 2005 r. ukazało się ogłoszenie o naborze drugim wniosków do działania 2.3 w słowackiej prasie regionalnej (noviny Dukla oraz Vecernik), a także na stronach internetowych: www.build.gov.sk ; www.vucpo.sk ; www.rrasvidnik.sk ; www.arr.szm.sk ; www.zask.sk
- W dniu 12 grudnia 2005 r. ukazało się ogłoszenie o drugim naborze wniosków do działania 2.3 w słowackiej gazecie Podduklianske noviny.

XI. INFORMACJA O ZGODNOŚCI REALIZACJI PROGRAMU Z ZASADAMI POLITYK WSPÓLNOTOWYCH

1. Zgodność realizowanego programu z prawodawstwem w zakresie zamówień publicznych.

Dokumenty programowe przygotowane dla Programu Polska – Republika Słowacka zapewniają zgodność z prawodawstwem w zakresie zamówień publicznych.

Instytucja Zarządzająca odpowiada za przestrzeganie stosowania przepisów w zakresie zamówień publicznych. W związku z koniecznością zharmonizowania prawa polskiego z prawem wspólnotowym, przygotowana została ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. nr 19 poz. 177). Od momentu wejścia w życie ww. ustawy, tj. od 2 marca 2004 r., wszystkie wydatki poniesione w ramach projektów, których realizacja wymagała przeprowadzenia postępowania w trybie zawartym w ustawie, mogły zostać uznane za kwalifikowalne. Każdy beneficjent w umowie o dofinansowanie projektu zostanie zobligowany do stosowania procedur przetargowych, w tym zasady nadzoru i kontroli zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych i stosownymi rozporządzeniami.

W sytuacji, gdy beneficjent narusza procedury ustawy lub obowiązki w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielanie zamówień publicznych wynikające z umowy o dofinansowanie projektu, instytucja zarządzająca może rozwiązać umowę o dofinansowanie, jeżeli naruszenie to zostanie stwierdzone prawomocną decyzją organu upoważnionego do orzekania ws. prawidłowości prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

2. Zgodność programu z polityką ochrony środowiska

Dokumenty programowe przygotowane dla Programu Polska – Republika Słowacka zapewniają zgodność z prawodawstwem w zakresie polityki ochrony środowiska.

Projekty współfinansowane z Programu Polska – Republika Słowacka, muszą spełniać wymagania dotyczące Wspólnotowego prawa w zakresie ochrony środowiska, co wiąże się z koniecznością wykazania przez beneficjenta wpływu projektu (inwestycji) na środowisko. Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko jest przeprowadzane w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001r *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. *w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko* (Dz. U. nr 257 poz. 2573).

Ocena bądź raport oddziaływania na środowisko jest przedmiotem analizy w trakcie oceny formalnej i technicznej dokonywanej przez Wspólny Sekretariat Techniczny Programu Polska – Republika Słowacka, a stopień powiązania projektu z polityką ochrony środowiska jest punktowany w trakcie oceny technicznej.

Od 2005 r. jednym z wymaganych załączników do wniosku o dofinansowanie projektu w ramach programów INTERREG III A składanych przez beneficjentów jest *Oświadczenie organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów sieci NATURA 2000* (tj. właściwego terytorialnie wojewody po stronie polskiej oraz Ministerstwa Środowiska po stronie słowackiej) zgodnie z zapisami Dyrektywy 92/43/EWG dotyczących ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny.

3. Zgodność realizowanego programu z polityką równych szans.

Dokumenty programowe przygotowane dla Programu Polska – Republika Słowacka zapewniają zgodność z prawodawstwem w zakresie polityki równości szans. W Polsce za promocję i koordynację równouprawnienia kobiet i mężczyzn odpowiedzialny jest Sekretariat Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn znajdujący się w strukturach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Monitoring respektowania reguły równych szans dokonywany jest w oparciu o sprawozdania z realizacji projektów, działania i programu i prowadzony jest w sposób ciągły. W trakcie ewaluacji technicznej wniosków, Wspólny Sekretariat Techniczny dokonuje oceny stopnia powiązania projektu z polityką równych szans i znajduje to odzwierciedlenie w punktacji wniosku.

Zrównoważony udział kobiet i mężczyzn zapewniony został przy tworzeniu składów Komitetu Monitorującego i Sterującego. Komitet Monitorujący nadzoruje stosowanie zasady polityki równych szans, co dodatkowo wzmacnia zapewnienie równouprawnienia we wdrażaniu Programu Polska – Republika Słowacka.

4. Zgodność realizowanego programu z polityką rozwoju obszarów wiejskich

Dokumenty programowe przygotowane dla Programu Polska – Republika Słowacka zapewniają zgodność z Programem Operacyjnym Modernizacji i Restrukturyzacji Obszarów Wiejskich oraz Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego. W Programie Polska Republika - Słowacka założono komplementarność priorytetów i działań z innymi programami wspólnotowymi i krajowymi, realizowanymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Dotyczy to szczególnie programów, współfinansowanych z funduszy strukturalnych oraz Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Realizuje on cele, priorytety oraz zasady, na podstawie których będą wspierane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w latach 2004 - 2006. Plan obejmuje działania zaliczane do tzw. II filara Wspólnej Polityki Rolnej, współfinansowane z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, a także z budżetu krajowego. Opracowany w MRiRW dokument Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 został zatwierdzony 6 września 2004 r. przez Komisję Europejską.

5. Zgodność programu z zasadami pomocy publicznej.

Dokumenty programowe przygotowane dla Programu Polska – Republika Słowacka zapewniają zgodność z zasadami pomocy publicznej.

Ewentualna pomoc publiczna w ramach Programu będzie udzielana w oparciu o zasadę de minimis.

Zgodność z zasadami pomocy publicznej jest monitorowana na poszczególnych etapach wdrażania programu.

Jednym z kryteriów według których WST dokonuje weryfikacji propozycji projektowych, jest zgodność z przepisami UE dotyczącymi pomocy publicznej. Weryfikacja ta dotyczy części wniosku, w której wnioskodawca zawiera informację o wysokości środków przyznanych jako pomoc publiczna w okresie ostatnich trzech lat. Instrukcja do wniosku zawiera informacje o konieczności wypełnienia części wniosku dotyczącej pomocy publicznej oraz o fakcie, iż każdy projekt

zakwalifikowany do współfinansowania z funduszy strukturalnych musi być zgodny z polskim ustawodawstwem dotyczącym pomocy publicznej oraz polityki konkurencji, a także z Rozporządzeniem Rady Nr 659/1999 wprowadzającym szczegółowe przepisy zastosowania Artykułu 93 Traktatu.

Ponadto w sprawozdaniach z realizacji projektów, działań oraz Programu, odpowiednie punkty odnoszą się do oceny zgodności realizacji z zasadami polityk wspólnotowych, w tym pomocy publicznej.

Dodatkowo podmioty udzielające pomocy są zobowiązane do sporządzania i przekazywania do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sprawozdań z udzielonej przez nie pomocy w celu zapewnienia zgodności wdrażanych działań w ramach Programu ze wspólnotową polityką konkurencji.

XII. OŚWIADCZENIE INSTYTUCJI ZARZĄDZAJĄCEJ

Oświadczam, iż informacje zawarte w niniejszym sprawozdaniu są zgodne z prawdą.

Data:

Pieczęć i podpis:

Imię i nazwisko osoby, która złożyła oświadczenie*	Dawid Lasek
Adres	Departament Inicjatywy INTERREG Ministerstwo Rozwoju Regionalnego ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa
Numer telefonu kontaktowego i faksu	22 461 39 13 22 461 32 48
Adres poczty elektronicznej	dawid.lasek@mrr.gov.pl

wypełnić, jeśli osoba ta nie jest tożsama z osobą wymienioną w pkt.I.5

ZAŁĄCZNIKI:

1. Zestawienie faktycznie poniesionych i poświadczonych przez Instytucję Płatniczą wydatków kwalifikowanych (w EUR)
2. Zestawienie całkowitych kosztów kwalifikowanych (zobowiązania) dla lat 2004-2006 i certyfikowanych w danym roku przez Instytucję Płatniczą (w EUR) od uruchomienia programu
3. Uchwały Komitetu Monitorującego
4. Lista członków Komitetu Monitorującego
5. Charakterystyka zmian sytuacji społeczno-ekonomicznej w obszarze wsparcia
6. Stan realizacji projektów w ramach priorytetów/działań w okresie sprawozdawczym
7. Stan realizacji projektów wg województw w okresie sprawozdawczym
8. Mapy

Załącznik 2. Zestawienie całkowitych kosztów kwalifikowalnych (zobowiązania) dla lat 2004-2006 i certyfikowanych w danym roku przez Instytucję Płatniczą (w euro) od uruchomienia Programu

Priorytet/działanie	Całkowite koszty kwalifikowane - zobowiązania lat 2004-2006	Koszty kwalifikowane certyfikowane w 2005 r. przez Instytucję Płatniczą/ (w euro)	% kosztów kwalifikowalnych	Inne	Kody kategorii interwencji
1	2	3	4=3/2	5	6
Priorytet 1. Rozwój infrastruktury	11 000 946	0,00	0,00	0,00	
<i>Działanie 1.1 Infrastruktura techniczna i komunikacyjna</i>	6 000 516	0,00	0,00	0,00	312, 3121, 3122, 3123, 318
<i>Działanie 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska</i>	5 000 430	0,00	0,00	0,00	341, 343, 344, 345, 353
Priorytet 2. Rozwój społeczno-gospodarczy	7 600 653	0,00	0,00	0,00	
<i>Działanie 2.1 Rozwój zasobów ludzkich</i>	2 800 240	0,00	0,00	0,00	163, 164, 167, 182, 21, 23, 24, 324, 174
<i>Działanie 2.2 Ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego</i>	2 800 240	0,00	0,00	0,00	127, 1301, 1306, 1310, 1311, 171, 172, 352, 414
<i>Działanie 2.3 Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)</i>	2 000 173	0,00	0,00	0,00	173, 323,
Priorytet 3: Pomoc Techniczna	1 400 120	0,00	0,00	0,00	
<i>Działanie 3.1 Zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola</i>	1 000 086	0,00	0,00	0,00	411
<i>Działanie 3.2 Promocja i ocena</i>	400 034	0,00	0,00	0,00	412, 413, 415
OGÓŁEM	20 001 719	0,00	0,00	0,00	

Załącznik nr 3 Uchwały Komitetu Monitorującego

lp	data	Przedmiot uchwały	Uwagi
1	20.06.2005	Zatwierdzenie: kryteriów Wyboru Projektów dla Komitetu Sterującego, kryteriów Wyboru Projektów dla Podkomitetu Sterującego, raportu rocznego za 2004 r. dla Programu INTERREG III A Polska-Republika Słowacka, polskich projektów Pomocy Technicznej, budżetu Pomocy Technicznej dla Programu z modyfikacją dotyczącą realokacji środków na wdrażanie mikroprojektów z 2008 r. na 2005 r., regulaminu JTS.	Tryb obiegowy
2	15.09.2005	Zatwierdzenie projektów Pomocy Technicznej dla Instytucji Pośredniczących (urzędy wojewódzkie)	Tryb obiegowy
3	27.10. 2005	Zatwierdzenie zmian w Uzupełnieniu Programu	II posiedzenie KM
4	27.10. 2005	Zatwierdzenie zmian w regulaminie Podkomitetu Sterującego	II posiedzenie KM
5	27.10. 2005	Zatwierdzenie słowackich wniosków Pomocy Technicznej na rok 2006 oraz poprawionych projektów PT na rok 2005	II posiedzenie KM

Załącznik 4.

Lista członków Komitetu Monitorującego

Polska:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Ministerstwo Finansów

Marszałek Województwa Śląskiego

Marszałek Województwa Małopolskiego

Marszałek Województwa Podkarpackiego

Wojewoda śląski; Wojewoda małopolski; Wojewoda podkarpacki (1 rotacyjnie)

Euroregion Beskidy; Euroregion Tatry; Euroregion Karpacki (1 rotacyjnie)

Republika Słowacji:

Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego

Ministerstwo Finansów

Ministerstwo Środowiska

Wyższa Jednostka Terytorialna w Žilinie

Wyższa Jednostka Terytorialna w Prešovie

Zał. nr 5

**Zmiana sytuacji społeczno-ekonomicznej obszaru wsparcia w
ramach Programu INTERREG IIIA Polska- Republika Słowacka
2004 -2006
w roku 2005**

Warszawa, marzec 2006

Spis treści:

Wstęp	7
1. Źródła danych i uwagi metodyczne	7
2. Sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia	10
3. Zróżnicowania wewnątrzregionalne	16
Wnioski	16
Załącznik 1. Tabele źródłowe.....	17
Załącznik 2. Mapy	25

Wstęp:

Struktury gospodarcze cechują się dużym stopniem inercji, co oznacza, że zaobserwowanie istotnych zmian wymaga długiego, co najmniej ponad 5-cio letniego okresu obserwacji. Ponadto, z reguły systemy statystyki publicznej dostarczają danych z rocznym, a w niektórych przypadkach nawet dwuletnim opóźnieniem. Wpływa to negatywnie na proces monitoringu zmian strukturalnych po pierwsze z uwagi na brak aktualnych danych w skali makro, a po drugie z uwagi na ryzyko popełnienia błędu z powodu niewłaściwej interpretacji zachodzących zmian, w krótkim okresie.

Mając powyższe na uwadze autorzy tego opracowania poza analizą obserwowanych tendencji rozwojowych obszaru wsparcia Programu Interreg III A Polska-Republika Słowacka przeprowadzili również analizę porównawczą stanu rozwoju poszczególnych obszarów przygranicznych oraz dołączyli do opracowania materiał kartograficzny służący porównaniom intraregionalnym.

1. Źródła danych i uwagi metodyczne

Systemy statystyki publicznej krajów objętych Programem były dość zbliżone. Istniały jednak pewne różnice, które powodują iż, niektóre dane nie są w pełni porównywalne. Trudność sprawiał również brak informacji o niektórych badanych zjawiskach na poziomie regionalnym i subregionalnym. Tam gdzie było to możliwe, przy zachowaniu pełnej staranności metodycznej, przeprowadzano odpowiednie szacunki. Poniżej przedstawiono źródła danych dla Polski i Słowacji wraz ze szczegółowymi uwagami metodycznymi dotyczącymi poszczególnych zagadnień.

1.1. Polska – źródła i metodologia

Źródła danych

Podstawowym źródłem informacji wykorzystanej do opracowania tabel były **Roczniki Statystyczne Województw GUS** z lat 2003, 2004 i 2005.

Braki uzupełniono danymi pochodzącymi z:

- publikacji: Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne 2003, GUS (tab. 3.1 i 3.2),
- Banku Danych Regionalnych z lat 2004 i 2005, GUS: (tab. 5.1 (powierzchnia użytków rolnych); 7.1. (liczba oczyszczalni ścieków); tab. 9 oraz. 10.1).
- oficjalnej strony GUS (www.stat.gov.pl): tab 2.4. (liczba bezrobotnych w 2005 r.)
- Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2002, GUS: (tab. 8.4).

W związku z powyższym jako źródło tabel dla Polski należy przyjąć: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zakres czasowy danych

Dostępne dane GUS obejmują lata 2003-2004. Dane za 2005 r. zgodnie z katalogiem wydawnictw GUS będą dostępne w grudniu 2006 r. Wyjątek stanowią dane o:

- PKB, które będą dostępne w październiku 2006 r. za rok 2004,
- strukturze wykształcenia, które będą dostępne po kolejnym spisie powszechnym.

Braki danych

Braki danych związane były z tym, że w Polsce nie prowadzi się statystyk regionalnych na poziomie NUTS 3 dla:

- długości dróg o nawierzchni twardej (tylko drogi gminne i powiatowe),
- długości eksploatowanych linii kolejowych.

W związku z tym dla poziomu NUTS3 dokonano przybliżonych szacunków (patrz szczegółowe uwagi metodologiczne) wykorzystując dane na poziomie NUTS 2.

Natomiast statystyki regionalne nie są w ogóle prowadzone dla:

- liczby zarejestrowanych kościołów i związków wyznaniowych.

W związku z tym przedstawiono inne (dostępne dla wszystkich subregionów obszaru wsparcia) dane świadczące o jakości życia społecznego związane ze skalą zagrożenia przestępczością.

Szczegółowe uwagi metodyczne

2. Ludność:

2.1 Liczba ludności według stanu na 31 XII.

Saldo migracji stanowi sumę: a) przyrostu naturalnego, b) migracji wewnętrznych na pobyt stały, c) salda migracji zewnętrznych na pobyt stały.

2.2 Liczbę ludności w wieku produkcyjnym stanowi iloczyn udziału ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności.

2.3 Stopa bezrobocia rejestrowanego.

3. Gospodarka

3.1 Wartość PKB w mln EUR otrzymano przy zastosowaniu kursów średnich rocznych PLN do EUR z oficjalnej strony internetowej NBP (www.nbp.pl). Kursy EUR wynosiły odpowiednio: w 2003 r. 4,3978 PLN, a w 2004 r. 4,5340 PLN.

3.2 W cenach stałych z roku poprzedzającego.

3.3 Jak w punkcie 3.1.

3.4 Dane dla przemysłu podano łącznie z budownictwem.

4 Turystyka

4.1 Dane o obiektach całorocznych.

5. Rolnictwo i leśnictwo

5.1 Dane o areale rolnym uwzględniają użytki rolne takie jak: grunty orne, łąki, pastwiska oraz sady.

5.2 jak w punkcie 5.1

6 Transport

6.1 W celu ustalenia długości dróg ogółem o nawierzchni twardej (krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne) w NUTS 3 dokonano następujących szacunków: a) określono długość dróg ogółem dla województwa (NUTS 2), w których wchodzi dany NUTS 3 b) długość dróg innych niż powiatowe i gminne (dane dostępne) rozdzielono między poszczególne NUTS 3 proporcjonalnie do udziału subregionów w powierzchni województwa.

6.2 W celu ustalenia długości linii kolejowych w NUTS 3 przyjęto w dużym uproszczeniu, że gęstość linii kolejowych jest równomierna na obszarze województwa, w skład którego wchodzi poszczególne NUTS 3.

7 Gospodarka wodna, ochrona środowiska i ochrona przyrody

7.1 Dane o liczbie oczyszczalni obejmują: oczyszczalnie mechaniczne, biologiczne oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów.

7.2 Powierzchnia obszarów chronionych obejmuje m.in. parki narodowe, parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

8 Edukacja

8.1 Liczba uczniów obejmuje wyłącznie uczniów szkół podstawowych bez gimnazjów.

8.2 Liczba uczniów szkół średnich obejmuje: gimnazja, zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące oraz średnie szkoły zawodowe.

8.3 Obejmuje uczelnie publiczne i niepubliczne.

8.4 Za wykształcenie podstawowe przyjęto: wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe, za wykształcenie średnie przyjęto: średnie zawodowe, zasadnicze zawodowe, średnie ogólnokształcące oraz policealne. Pominięto osoby z wykształceniem nieustalonym. Dane za 2002 r.

9 Kultura

9.1 Liczba instytucji kultury obejmuje: muzea, kina i biblioteki

10 Życie społeczne

10.1 Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych obejmuje: fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne.

10.2 Brak danych.

1.2. Słowacja – źródła i metodologia

Źródła danych

Podstawowym źródłem informacji wykorzystanej do opracowania tabel były **Roczniki Statystyczne Republiki Słowacji** z lat 2003 i 2004 .

Braki uzupełniono danymi pochodzącymi z:

- Regional comparisons in the Slovak Republic 2003,2004, Statistický Úrad Slovenskej Republiky (tab. 2.3, 4.1, 5.1, 5.2, 6.1, 7.1, 8.1, 8.2, 8.3, 9.1, 10.1),
- Selected data on regions in the Slovak Republic 3/2005, Statistický Úrad Slovenskej Republiky (tab.2.4, 3.3, 3.4)
- www.statistics.sk (tab 3.1, 3.2)
- Baza danych programu ESPON (tab. 6.2).

Zakres czasowy danych

Dostępne oficjalne dane statystyczne dane obejmują lata 2003-2004. W niektórych wypadkach (tab. 2,4, 3.3, 3.4) dokonano szacunków dla roku 2005 na podstawie wartości wskaźników po trzech kwartałach roku. Zgodnie z katalogiem wydawnictw słowackiego urzędu statystycznego pełny zestaw danych dla roku 2005 będzie dostępny w listopadzie 2006 r.

Braki danych

Na Słowacji nie prowadzi się statystyk regionalnych na poziomie NUTS 3 dla

- liczby zarejestrowanych kościołów i związków wyznaniowych.

Szczegółowe uwagi metodyczne

2 Ludność:

2.1 Liczba ludności według stanu na 31 XII.

2.2 Saldo migracji stanowi sumę: a) przyrostu naturalnego, b) migracji wewnętrznych na pobyt stały, c) salda migracji zewnętrznych na pobyt stały.

2.3 Liczbę ludności w wieku produkcyjnym stanowi iloczyn udziału ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności.

2.4 Stopa bezrobocia rejestrowanego.

3 Gospodarka

3.1 Wartość PKB w mln EUR podano bezpośrednio za www.statistics.sk

3.2 W cenach stałych z roku poprzedzającego.

3.3 W cenach stałych z 2002 roku. Przyjęto średni kurs euro słowackiego banku centralnego z 4.03.2006 r.

3.4 Dane dla przemysłu podano łącznie z budownictwem.

4 Turystyka

4.1 Obejmuje dane o hotelach, pensjonatach i kempingach.

5 Rolnictwo i leśnictwo

5.1 Dane o areale rolnym uwzględniają użytki rolne takie jak: grunty orne, łąki, pastwiska oraz sady.

6 Transport

6.1 Obejmuje wszystkie drogi publiczne

7 Gospodarka wodna, ochrona środowiska i ochrona przyrody

7.1 W nawiasach obok liczby oczyszczalni podano udział ścieków oczyszczonych w ogólnej masie ścieków.

7.2 Powierzchnia obszarów chronionych obejmuje m.in. parki narodowe, parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

8 Edukacja

8.1 Liczba uczniów obejmuje wyłącznie uczniów szkół podstawowych (8-letnich lub krótszych)

8.2 Liczba uczniów szkół średnich obejmuje: kształcenie na poziomie odpowiadającym polskim gimnazjom i szkołom ponadgimnazjalnym.

8.3 Obejmuje uczelnie publiczne i niepubliczne.

8.4 Za wykształcenie podstawowe przyjęto: wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe, za wykształcenie średnie przyjęto: wykształcenie ponadpodstawowe zawodowe oraz średnie ogólnokształcące. Dane za 2002 r.

9 Kultura

9.1 Liczba instytucji kultury obejmuje: muzea, teatry galerie i biblioteki

10 Życie społeczne

10.1 Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych obejmuje: fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne.

2. Społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia – charakterystyka zbiorcza

Obszar wsparcia Programu obejmuje regiony znajdujące się na podobnym etapie transformacji gospodarczej, a co więcej podążających zbliżonymi trajektoriami rozwoju. Tym niemniej mimo oczywistych podobieństw można było zaobserwować znaczące różnice międzyregionalne w przypadku np. udziału zatrudnienia w rolnictwie, gęstości i stanu utrzymania sieci drogowej, infrastruktury turystycznej, czy rozwoju sektora pozarządowego.

Poniżej przedstawiono zbiorczą charakterystykę polskiej i słowackiej części obszaru wsparcia w szeregu ujęć społeczno-gospodarczych.

Rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
Liczba ogółem	2 687 268	1 488 313	2 692 806	1 490 874		
Saldo migracji i urodzeń	4 108	1 846	4 452	2 257		
Udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	60,0%	62,8%	60,0%	63,1%		
Stopa bezrobocia (%)	20,2%	16,6%	19,3%	14,5%	18,2%	12,4%

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Pod względem liczby ludności polska część obszaru wsparcia wyraźnie dominuje nad słowacką. Mieszkańcy Polski stanowią 64% ogółu ludności w obszarze wsparcia. Jednak biorąc pod uwagę różnicę w całkowitej populacji obu krajów, znaczenie Programu Interreg może być większe na Słowacji, gdzie w obszarze wsparcia znajduje się aż 28% obywateli kraju. Po polskiej stronie granicy jest to zaledwie 7%.

Zarówno polska, jak i słowacka część obszaru wsparcia charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym. Saldo migracji w obu wypadkach jest ujemne, jednak w sumie, zarówno w 2003 i 2004 roku, obie części obszaru wsparcia zanotowały przyrost ludności. W 2003 r. po polskiej stronie granicy populacja zwiększyła się o 0,15%, a w części słowackiej o 0,12%. W roku 2004 r. było to odpowiednio 0,16% i 0,15%.

Regiony słowackie cechuje nieco wyższy niż po stronie polskiej udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle populacji (63% w stosunku do 60%). Procesy demograficzne mają charakter długoterminowy, toteż nie można się spodziewać znaczącej zmiany tej sytuacji na przestrzeni kilku lat.

Na całym obszarze wsparcia występuje dość wysoka stopa bezrobocia, przekraczająca po obu stronach granicy odpowiednie wskaźniki krajowe. Przykładowo, w 2004 r. w polskiej części obszaru wsparcia stopa bezrobocia wyniosła 19,3%, przy wartości ogólnopolskiej 19,0%. Na Słowacji natomiast, bezrobocie w regionach przygranicznych wynosiło 14,5%, wobec 13,1% dla

całego kraju. W obu krajach jednak odsetek bezrobotnych stopniowo maleje w związku z poprawą dynamiki wzrostu gospodarczego. Z porównania sytuacji na rynkach pracy po obu stronach granicy w 2003 i 2005 roku wynika, że szczególnie gwałtowny spadek bezrobocia miał miejsce w słowackiej części obszaru wsparcia, gdzie w ciągu niespełna 2 lat (dane dla 2005 r. pochodzą z września) stopa bezrobocia obniżyła się aż o 4,2 punkta procentowego. W tym samym okresie po polskiej stronie granicy odnotowano spadek o 1,7 punktu procentowego.

Tab. 1.2. Gospodarka						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
PKB (mln EURO)	9 366,0	5 556,0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Dynamika PKB (2003=100)	103,9	103,3	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wartość sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) (w mln EURO)	7116,0	5 220,8	8921,5	4 918,9	b.d.	4 949,5
Zatrudnienie według sektorów (w tys.) w tym (%):	601,0	287,6	603,0	279,6	b.d.	b.d.
Rolnictwo	27,4%	4,4%	27,4%	4,4%	b.d.	4,5%
Przemysł	28,5%	37,4%	28,7%	33,8%	b.d.	36,5%
Usługi i inne	44,1%	58,2%	44,2%	61,8%	b.d.	59,0%

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Przygraniczne obszary Polski i Słowacji należały do najslabiej rozwiniętych gospodarczo regionów tych państw (wyjątek stanowił NUTS3 bielsko-bialski).

PKB na mieszkańca po stronie polskiej wynosił 71,7% średniej, a po Słowackiej 69,3% średniej ogólnokrajowej. Co więcej tempo wzrostu gospodarczego było w 2003 r. wyraźnie niższe od ogólnokrajowego - wynosiło 2,3% w Polsce i 3,6% na Słowacji, podczas gdy całkowity produkt krajowy w obu przypadkach zwiększył się o 4,5%. W efekcie szansa na wzrost znaczenia regionów tworzących obszar wsparcia była niewielka, choć należy pamiętać, że na Słowacji regiony przygraniczne wytwarzały ogółem 20% PKB całego kraju. W Polsce udział tego regionu w PKB wynosił tylko 5%. Realny poziom rozwoju gospodarczego był po obu stronach granicy porównywalny - 3,485 tys. EUR na mieszkańca po polskiej stronie i 3,733 tys. EUR po stronie słowackiej. Jednocześnie trudno jest prognozować jakie będzie tempo wzrostu gospodarczego tych regionów w najbliższym okresie, gdyż przykładowo dane przedstawiające wartość produkcji sprzedanej przemysłu w latach 2003-2004 wykazywały dużą fluktuację (przykładowo od -22% do +45% w NUTS bialsko-podlaskim), co może wskazywać na duże znaczenie czynników koniunkturalnych w rozwoju gospodarczym tego regionu.

Regiony przygraniczne dość wyraźnie różniły się między sobą strukturą zatrudnienia. W gospodarce polskiego obszaru przygranicznego istotną rolę odgrywało rolnictwo, w którym znajdowało zatrudnienie 27,3% siły roboczej (o 5,4 pkt. % więcej niż przeciętnie w kraju). Na Słowacji znaczenie sektora rolnego było niewielkie, co wyrażało się 4,4% udziałem tego sektora w rynku pracy. Znacznie większe było natomiast znaczenie produkcji przemysłowej i budowlanej, w której tworzeniu uczestniczyło 33,8% pracowników, podczas gdy w Polsce około 28,6%. Znacznie wyższy był również udział usług w słowackim rynku pracy – w sektorze usług było zatrudnionych 61,8% pracowników (44,0% w Polsce). Struktura gospodarcza Słowacji podlegała szybkiej transformacji - w latach 2003-2004 znacznie wzrosło zatrudnienie w usługach kosztem przemysłu (o 3,6% pkt%). W Polsce struktury gospodarcze cechowały się natomiast wysoką inercją i w tak krótkim okresie nie można było zaobserwować żadnych znaczących zmian strukturalnych.

Tab. 1.3 Turystyka						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
Rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Obiekty noclegowe (szt.)	1 123	1 161	1 074	1 159		
Liczba miejsc noclegowych	77 164	61 454	75 203	63 259		
Korzystający z noclegów	1 877 345	1 297 278	1 947 200	1 186 322		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Turystyka jest ważną gałęzią lokalnej gospodarki po obu stronach granicy. Szczególnie skoncentrowany na tej funkcji jest rejon tatrzański. Na tym obszarze znajduje się największa liczba miejsc noclegowych, a także największe ich zagęszczenie. Potencjalnie pogranicze polsko-słowackie jest idealnym miejscem dla rozwoju turystyki transgranicznej. Z badań wynika, że rocznie do Polski przyjeżdża ok. 4 mln Słowaków (licząc każde przekroczenie granicy osobno), a do Słowacji ponad 5 mln Polaków. Jednak należy pamiętać, że dla Polaków Słowacja jest często etapem w podróży na południe Europy. Z kolei, mimo że aż 95% turystów słowackich przekraczając granicę pozostaje w strefie przygranicznej, tylko niespełna 0,5% z nich decyduje się na nocleg w Polsce.

Słowacka część obszaru wsparcia jest, w porównaniu do polskiej, lepiej wyposażona w infrastrukturę turystyczną i nic nie wskazuje by miało się to zmienić. Na 1000 mieszkańców po polskiej stronie granicy przypada 28 miejsc noclegowych, podczas gdy na Słowacji - 42. Co więcej, liczba obiektów noclegowych na północy Słowacji pozostała niemal niezmienną z roku na rok (porównując 2003 r. do 2004 r.), a liczba miejsc noclegowych w tym samym okresie wzrosła o 3%, podczas gdy w Polsce południowo wschodniej na podstawie oficjalnych danych można zaobserwować spadek liczby obiektów (o 4,5%) i miejsc (o 2,5%). Ciekawe jednak, że jeśli chodzi o liczbę korzystających z noclegów, tendencja uległa odwróceniu: W porównaniu do 2003 r., na południowym wschodzie Polski liczba turystów wzrosła w 2004 r. o prawie 4 %, podczas gdy w tym samym okresie po drugiej stronie granicy zmalała o blisko 9 %.

Jest możliwe, że stało się tak na skutek bardzo niskiego na przełomie 2003 r. i 2004 r. kursu złotego, który sprawił że turystyka po polskiej stronie granicy stała się relatywnie atrakcyjna cenowo, zarówno dla mieszkańców Polski, jak Słowacji.

Infrastruktura turystyczna po polskiej stronie granicy jest wykorzystywana bardziej intensywnie. Na jedno miejsce noclegowe w 2003 r. przypadało 24 gości. W północnej części Słowacji tylko 21. Różnica ta pogłębiła się jeszcze w 2004 r., kiedy wskaźnik liczby gości w przeliczeniu na miejsce wzrósł w Polsce do 25, a na Słowacji obniżył się do 19. Jak już jednak zauważono, zmiany te mogą mieć podłoże koniunkturalne i nie muszą oznaczać trwałej tendencji.

1.4. Rolnictwo i leśnictwo						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Powierzchnia arealów rolnych i leśnych	1 763 508	1 451 013	1 763 897	1 450 242		
Ogólny udział arealów rolnych i lasów w ogólnej powierzchni z czego (%)	87,5%	91,9%	87,5%	91,9%		
Areal rolny (%)	46,8%	40,1%	46,8%	40,1%		
Lasy (%)	40,7%	51,8%	40,7%	51,9%		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

W ostatnich latach nie następowały istotne zmiany związane ze strukturą użytkowania powierzchni obszaru wsparcia. Należy jednak zwrócić uwagę, że region polski i słowacki dość wyraźnie się różniły. Odsetek powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej, w tym zajętej pod infrastrukturę był znacznie mniejszy w regionach słowackich (8,1%), niż w regionach polskich (12,5%), co wynikało przede wszystkim z różnic w gęstości zaludnienia (133 osób na km² w Polsce i 94 osób na km² na Słowacji). Bardzo wysoki był udział w powierzchni obszaru wsparcia lasów - znacznie przekraczający średnią krajową zarówno po stronie polskiej (40,7% o 12 pkt % więcej, niż średnia), jak i słowackiej (51,9% 6,9 pkt % więcej, niż średnia). Pozostała

część obszaru wsparcia zajęta była pod użytki rolne. W polskiej części obszaru wsparcia znaczną część powierzchni użytków rolnych (61,7%), zajmują grunty orne - ok. 70%. Na Słowacji większy jest udział użytków zielonych, a grunty orne zajmują tylko 34% powierzchni. Po polskiej stronie w strukturze własnościowej gruntów dominowało rolnictwo indywidualne zajmujące ok. 95% powierzchni. Na Słowacji udział rolnictwa indywidualnego był znacznie niższy, przed 1989 r. większość gruntów należała do spółdzielni rolniczych (w związku z tym przeciętna powierzchnia gospodarstw była i jest znacznie większa, niż w Polsce). Obecnie po przekształceniu spółdzielni w spółki ponad 90% arealów znajduje się w rękach prywatnych.

1.5. Infrastruktura drogowa i kolejowa						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2001	2004	2004	2005	2005
Długość dróg (km)	20846,6	5 067,8	20831,9	5074,223		
Gęstość dróg (km/100 km kw.)	103,4	32,1	103,3	32,1		
Długość linii kolejowych (km)	1541,3	681,5	1505,5	b.d.		
Gęstość dróg kolejowych (km/100 km kw.)	7,6	4,3	7,5	b.d.		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Infrastruktura transportowa ma szczególne znaczenie w rozwoju obszarów przygranicznych m.in. z uwagi na konieczność obsługi granicznego ruchu tranzytowego oraz zapewnienia spójności przestrzennej obszaru przygranicznego, co stanowi szczególne wyzwanie w obszarach górskich. Z uwagi na łańcuch Karpat pogranicze polsko-słowackie charakteryzowało się bardzo zróżnicowaną gęstością sieci drogowej. Po polskiej stronie gęstość dróg wynosiła 103,4 km na 100 km² i była wyższa, niż przeciętnie w kraju (79,6) i prawie trzykrotnie wyższa, niż w części słowackiej obszaru wsparcia (32,1 km na 100 km²). Mimo dużej gęstości w Polsce jakość dróg (w tym zwłaszcza lokalnych) była bardzo niska o czym może świadczyć spadek długości sieci drogowej między 2003 r. i 2004 r, na skutek wyłączenia z ruchu kilkunastu kilometrów dróg publicznych. Duża gęstość pociąga za sobą większe nakłady na bieżące utrzymanie, co pochłania część środków potrzebną na niezbędne remonty i modernizacje. Ponadto udział dróg dwujezdniowych i przystosowanych do ruchu towarowego (115 KN na oś) jest niewielki. Na Słowacji, mimo mniejszej gęstości sieci stan dróg jest lepszy, większy jest również odsetek dróg dwujezdniowych, w tym autostrad.

Transport kolejowy w ostatnich latach przeżywa regres, co dotyka również obszaru wsparcia Programu. Udział kolei w pracy przewozowej zmniejsza się podobnie jak udział kolejowych przejść granicznych w obsłudze ruchu granicznego. Gęstość eksploatowanych linii kolejowych na obszarze wsparcia jest większa po polskiej stronie granicy (na podstawie szacunków) i wynosi około 7,5 km na 100 km², ale na skutek zamykania kolejnych odcinków sieci zmniejsza się z roku na rok. Główną przyczyną regresu kolei jest niska konkurencyjność transportu kolejowego spowodowana m.in. złym stanem infrastruktury towarzyszącej (zwłaszcza po polskiej stronie granicy) oraz małą elastycznością oferty przewozowej. Po stronie słowackiej gęstość sieci jest mniejsza i wynosi 4,3 km na 100 km².

Tab. 1.6. Gospodarka wodna, ochrona środowiska i ochrona przyrody						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Wodociągi - długość (km)	11146	6 598	11 410	7 168		
Kanalizacja - długość (km)	7144	1 920	7 834	1 950		
Oczyszczalnie ścieków (szt)	248	147	250	154		
Obszary chronione (% ogólnej powierzchni)	60,0%	29,2%	60,0%	29,2%		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Wyposażenie w infrastrukturę wodno-ściekową może stanowić zarówno wskaźnik mówiący o jakości życia mieszkańców, jak również oddziaływania na środowisko. Długość linii wodociągowej i kanalizacyjnej w polskiej części obszaru wsparcia - według statystyk GUS - dość szybko rośnie – w latach 2003-2004 odpowiednio o 264 km i 690 km. Szybki rozwój sieci kanalizacyjnej i poprawa stosunku między długością wodociągów i kanalizacji wskazuje, że w ostatnich latach następowało nadrabianie wieloletnich zaległości w tej dziedzinie. Na Słowacji sytuacja była odwrotna tzn. następował szybki rozwój sieci wodociągowych

przy wolniejszym rozwoju sieci kanalizacyjnych (stanowią one zaledwie 27% długości wodociągów), co może prowadzić do wzrostu presji na środowisko przyrodnicze. Jednocześnie po stronie słowackiej unowocześnianie i rozwój oczyszczalni ścieków przebiegały w 2004 r. szybciej (wzrost liczby o 7 obiektów), niż po stronie polskiej (wzrost liczby o 2 obiekty). Po polskiej stronie najnowocześniejsze oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów stanowiły 18% ogółu (46 obiektów), a udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków nie przekraczał 50%. Podobnie było w przygranicznych regionach słowackich, w których udział ludności podłączonej do oczyszczalni wynosił 51,5% ogółu mieszkańców.

Obszar wsparcia charakteryzuje się bardzo wysoką jakością środowiska naturalnego i stosunkowo niedużym, z uwagi na górski charakter (a po stronie słowackiej dodatkowo niską gęstość zaludnienia), stopniem jego przekształcenia. Udział obszarów chronionych w powierzchni całego obszaru był bardzo wysoki i po polskiej stronie wynosił, aż 60%. Po stronie słowackiej udział ten był niższy (ok. 30%). Należy jednak pamiętać, że z reguły po słowackiej stronie granicy reżim ochronny był większy - parki narodowe stanowiły 14% powierzchni dwóch słowackich regionów, podczas gdy po polskiej tą najwyższą formą ochrony objęte było 4% powierzchni. Ogółem na obszarze wsparcia Programu istniało 13 parków narodowych i 20 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni odpowiednio: 336 tys. ha i 697 tys. ha (stan z 2001 r.). Ich położenie było z reguły przygraniczne, w efekcie 80% długości granicy sąsiedowało z parkiem narodowym lub krajobrazowym.

Tab. 1.7. Edukacja

Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Szkoły podstawowe	1 490	744	1 455	737		
uczniowie	228 623	183 739	218 636	176 682		
Szkoły średnie (w tym gimnazja)	1 413	221	1 366	212		
uczniowie	265 869	81 129	266 875	79 105		
Szkoły i uczelnie wyższe	21	3	21	3		
Studenci	50 664	21 001	53 463	25 797		
Struktura wykształcenia (%) w tym:	2002					
Wykształcenie wyższe	7,2%	9,7%				
Wykształcenie średnie	57,0%	78,2%				
Wykształcenie podstawowe	35,8%	12,1%				

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

System edukacji publicznej na Słowacji przypomina polski sprzed reformy w 1999 r. Podstawą jest ośmioklasowa szkoła podstawowa, po której następuje wybór dalszego kierunku kształcenia – ogólnego lub zawodowego. Niekiedy drugi etap szkoły podstawowej – odpowiednik polskiego gimnazjum, jest połączony instytucjonalnie ze szkołą średnią.

Dane o pograniczu polsko-słowackim wskazują, że szkolnictwo podstawowe w obu krajach przechodzi fazę niżu demograficznego. Objawia się to spadkiem liczby uczniów w 2004 r., w porównaniu do 2003 o 4-4,5%. W przypadku Słowacji spadek obserwowany jest także na poziomie szkół ponadpodstawowych (o 2,5%).

Tak, jak na całym terytorium obu krajów, w obszarze wsparcia programu Interreg dynamicznie rozwija się szkolnictwo na poziomie wyższym. Z 24 szkół wyższych aż 21 znajduje się po polskiej stronie granicy. Jednak „statystyczna” uczelnia na pograniczu słowackim jest większa niż w południowej Polsce. Studiuje na niej 7000 studentów, podczas gdy po polskiej stronie – średnio ok. 2500. Ponadto edukacja na poziomie wyższym wydaje się rozwijać szybciej w słowackiej niż w polskiej części obszaru wsparcia. W 2004 r., w porównaniu z rokiem poprzednim liczba studentów na słowackich uczelniach wzrosła aż o 23%. Po polskiej stronie granicy także wystąpił przyrost, jednak znacznie mniejszy – 5,5%.

Kłopoty interekspertyczne sprawiają dane dotyczące struktury wykształcenia ludności w poszczególnych obszarach. Dla regionów słowackich dostępne są jedynie dane dla przedziału wiekowego 25-59 lat, w którym struktura wykształcenia jest z natury korzystniejsza niż dla ogółu populacji. Dane dla Polski, pochodzące ze spisu powszechnego obejmują osoby w wieku 13 i więcej lat. Dla poprawienia porównywalności danych przyjęto, że ukończenie szkoły zasadniczej zawodowej daje wykształcenie średnie (co jest niezgodne z polską praktyką).

Z bezpośredniego porównania danych regionalnych wynika, że po słowackiej stronie granicy większy jest odsetek osób z wykształceniem wyższym (o 2,5 punkta), a także średnim (o 21 punktów). Należy jednak pamiętać, że wyniki te osiągnięto na różnych grupach wiekowych, co czyni takie zestawienie mało wiarygodnym. Bardziej porównywalne dane są dostępne tylko na poziomie NUTS 2. Wynika z nich że choć faktycznie w północnej Słowacji wyższy jest odsetek osób z wykształceniem średnim (o 4 pkt procentowe), to na południu Polski więcej jest osób z wykształceniem wyższym (o 2,5 pkt).

Tab. 1.8. Kultura						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Biblioteki	798	883	794	880		
Kina	47	b.d.	45	b.d.		
Muzea	61	23	61	21		
Inne instytucje kultury (teatry, galerie)	b.d.	16	b.d.	16		
Instytucje kultury (razem)	906	928	900	917		
Liczba korzystających z instytucji kultury (tys.)	2729	393	2947	383		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

W słowackiej części obszaru wsparcia jeden teatr przypada na 212 tysięcy mieszkańców, jedna galeria na 165 tysięcy mieszkańców, a jedno muzeum na 70 tysięcy mieszkańców. Bardziej dostępne są biblioteki publiczne. Na jedną przypada średnio 1700 osób. W porównaniu do przygranicznego terytorium Słowacji obszar polski południowo-wschodniej jest lepiej wyposażony w muzea (na jedno przypada 44 tysiące mieszkańców), ale trudniejszy jest dostęp do bibliotek publicznych (jedna biblioteka średnio na 3400 mieszkańców regionu). Zatem przeciętna biblioteka po polskiej stronie granicy służy dwukrotnie liczniejszej grupie ludności niż na Słowacji. Jeśli jednak porównać liczbę zarejestrowanych czytelników-użytkowników bibliotek, okazuje się, że w polskiej części obszaru wsparcia stanowią oni aż ok. 20% populacji, podczas gdy na Słowacji 11-13%. Pewien wpływ na te dane może jednak mieć sposób prowadzenia rejestrów czytelników, w tym fakt, że raz zarejestrowany czytelnik pozostaje w spisie, nawet jeśli nie korzysta aktywnie z bibliotek.

Po słowackiej stronie granicy rok 2004 przyniósł, w porównaniu do 2003 spadek oficjalnej liczby korzystających z instytucji kultury. Choć nie zmniejszyła się liczba teatrów, czy bibliotek, liczba osób odwiedzających te obiekty spadła odpowiednio o 2,5 i 2,4%. Przeciwną sytuację obserwujemy w polskiej części badanego obszaru. Tu liczba osób korzystających z infrastruktury kulturalnej wzrosła w ciągu roku o 8%.

Tab. 1.9. Życie społeczne						
Kraj	PL	SK	PL	SK	PL	SK
rok	2003	2003	2004	2004	2005	2005
Liczba zarejestrowanych NGO	4722	8878	5139	9705		
Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	238	172	264	209		

Źródło: opracowanie własne (patrz część 1).

Organizacje pozarządowe są ważnym przejawem prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. Dla Interregu tym ważniejszym, że znaczna część oferty programu jest skierowana do tego typu organizacji

Po obu stronach granicy sektor NGO wydaje się dynamicznie rozwijać. Roczny względny przyrost liczby organizacji kształtuje się na podobnym poziomie (ok. 9% w 2004 roku w porównaniu do 2003). Jednak w stosunku do liczby osób zamieszkujących polski i słowacki obszar wsparcia, Słowacy wydają się aktywniejsi w dziedzinie tworzenia organizacji i stowarzyszeń. Na 1000 mieszkańców południowej Słowacji przypada 6 organizacji pozarządowych, podczas gdy o polskiej stronie granicy - niespełna 2. Poziom przestępczości mierzonej zarejestrowanymi przypadkami na 10 tys. mieszkańców w obszarze wsparcia był dość niski w porównaniu do średnich ogólnokrajowych. W Polsce wynosił 69% średniej na Słowacji 89%. Natężenie zachowań patologicznych było nieznacznie wyższe po polskiej stronie granicy. Niestety w ostatnim okresie liczba stwierdzonych przestępstw wykazywała tendencje do szybkiego wzrostu po obu stronach granicy.

3. Różnicowania wewnątrzregionalne

Wśród regionów przygranicznych wchodzących w skład obszaru wsparcia istniały pewne wewnątrzregionalne różnice związane m.in. z uwarunkowaniami przyrodniczymi – łańcuchem Karpat oraz powiązaniem funkcjonalnymi z pozostałymi obszarami poszczególnych krajów.

Po polskiej stronie widoczna była wyraźna dychotomia między subregionem Bielska-Białej, który był silnie funkcjonalnie powiązany z Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym oraz położonym peryferyjnie subregionem krośnieńsko-przemyskim. Pierwszy z nich był gęsto zaludniony, dość silnie uprzemysłowiony z dobrze rozwiniętą infrastrukturą i wysokim PKB na mieszkańca. Drugi był znacznie słabiej zaludniony, o charakterze głównie rolniczym (podobnie jak nowosądecki), a rozwój infrastruktury technicznej pozostawał w tyle za innymi regionami Polski, podobnie jak poziom rozwoju gospodarczego. W tym dwubiegowym układzie region nowosądecki miał charakter przejściowy, ale przy zachowaniu większego podobieństwa do regionu krośnieńsko-przemyskiego, niż bielsko-bialskiego.

W słowackiej części obszaru wsparcia nie było natomiast wyraźnych różnicowań wewnątrzregionalnych, a oba regiony cechowało wyraźne strukturalne podobieństwo.

WNIOSKI

Obszar wsparcia programu Interreg III A Polska-Słowacja jest, w zestawieniu z przeciętnymi wskaźnikami obu krajów, regionem słabo rozwiniętym gospodarczo i o stosunkowej niskiej dynamice wzrostu. Po obu stronach granicy występuje trudna sytuacja na rynku pracy. W latach 2003-2004 w całym obszarze wsparcia stopa bezrobocia przekraczała wskaźniki krajowe. Stan ten ulega stopniowej poprawie, szczególnie po stronie słowackiej.

Sąsiadujące ze sobą polski i słowacki regiony przygraniczne bardzo różnią się pod względem struktury zatrudnienia. Po polskiej stronie znaczącą rolę odgrywa zatrudnienie w rolnictwie i ten stan utrzymywał się w analizowanym okresie. Tymczasem w słowackiej części obszaru wsparcia rolnictwo ma marginalny udział w rynku pracy (4%), natomiast wyraźnie można zaobserwować wzlatające znaczenie sektora usług.

Na całym obszarze wsparcia istotną rolę w gospodarce odgrywa turystyka. Tereny te należą w obu krajach do najatrakcyjniejszych pod względem krajobrazowym oraz stopnia rozwoju infrastruktury turystycznej. Infrastruktura ta jest jednak znacznie lepiej rozwinięta na Słowacji niż w Polsce. Jest to jedna z przyczyn, dla których turystyka transgraniczna nie rozwija się symetrycznie – część słowacka obszaru wsparcia przyciąga relatywnie więcej turystów z Polski, niż podróżuje w przeciwnym kierunku.

Obszar wsparcia charakteryzuje się bardzo wysoką jakością środowiska naturalnego i stosunkowo niedużym, z uwagi na górski charakter (a po stronie słowackiej dodatkowo niską gęstość zaludnienia), stopniem jego przekształcenia. Ogółem na obszarze wsparcia Programu istnieje 13 parków narodowych i 20 parków krajobrazowych

Pod względem inwestycji w sieć wodociągową i kanalizacyjną lepsza sytuacja występuje po polskiej stronie granicy, gdzie w ostatnim okresie nie tylko szybko rośnie długość obu sieci, ale poprawia się też proporcja kanalizacji w stosunku do wodociągów, co sprzyja ochronie środowiska naturalnego. Strona słowacka wydaje się być na etapie gwałtownego nadrabiania zaległości w sferze dystrybucji wody, gdyż sieć kanalizacyjna stanowiła tu w 2004 r. zaledwie 27% długości wodociągów.

Pod względem struktury wykształcenia oba regiony przygraniczne wydają się zbliżone, choć różnice w metodach zbierania danych i systemach edukacyjnych utrudniają rzetelne porównania w tym zakresie.

W kwestii jakości życia społecznego obszar wsparcia należy ocenić pozytywnie. Po obu stronach granicy szybko rozwija się sektor pozarządowy (9% roczny wzrost liczby organizacji). Liczba stwierdzonych przestępstw w proporcji do liczby mieszkańców pozostaje poniżej odpowiednich średnich krajowych, nieco większa przestępczość jest notowana po polskiej stronie. Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost wskaźników przestępczości w obu regionach w 2004 r.

Załącznik 1. Tabele źródłowe

II. Ludność

2. Ludność

Tab. 2.1 Liczba ludności

Jednostka	2003		2004		2005	
	Liczba ludności	% ogółu ludności w kraju	Liczba ludności	% ogółu ludności w kraju	Liczba ludności	% ogółu ludności w kraju
Polska						
NUTS bielsko-bialski	644 631	1,7%	646 166	1,7%		
NUTS nowosądecki	1 101 318	2,9%	1 105 529	2,9%		
NUTS krośnieńsko-przemyski	941 319	2,5%	941 111	2,5%		
Ogółem	2 687 268	7,0%	2 692 806	7,1%		
Słowacja						
Zylina	693 499	12,9%	694 129	12,9%		
Presov	794 814	14,8%	796 745	14,8%		
Ogółem	1 488 313	27,7%	1 490 874	27,7%		

Tab. 2.2 Saldo migracji i urodzeń

Jednostka	2003	2004	2005
Polska			
NUTS bielsko-bialski	738	1569	
NUTS nowosądecki	4045	3737	
NUTS krośnieńsko-przemyski	-675	-854	
Ogółem	4108	4452	
Słowacja			
Zylina	354	483	
Presov	1 492	1774	
Ogółem	1 846	2257	

Tab. 2.3 Liczba ludności w wieku produkcyjnym

Jednostka	2003		2004		2005	
	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	% ogółu ludności w jednostce	Liczba w wieku produkcyjnym	% ogółu ludności w jednostce	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	% ogółu ludności w jednostce
Polska						
NUTS bielsko-bialski	404 184	62,7%	408 377	63,2%		
NUTS nowosądecki	653 082	59,3%	662 212	59,9%		
NUTS krośnieńsko-przemyski	565 733	60,1%	572 195	60,8%		
Ogółem	1 622 999	60,0%	1 642 784	60,0%		
Słowacja						
Zylina	439 953	63,4%	442 140	63,7%		
Presov	494 944	62,3%	498 464	62,6%		
Ogółem	934 897	62,8%	940 604	63,1%		

Tab. 2.4 Bezrobocie (%)

Jednostka	2003	2004	2005
Polska			
NUTS bielsko-bialski	13,9	13,6	12,5
NUTS nowosądecki	20,3	19,4	17,8
NUTS krośnieńsko-przemyski	22,6	21,5	20,7
Ogółem	20,2	19,3	18,2
Słowacja			
Zylina	13,2	11,1	8,9
Presov	19,6	17,5	15,4
Ogółem	16,6	14,5	12,4

3. Gospodarka

Tab. 3.1 Wartość produktu krajowego brutto (mln EUR)

Jednostka	2003		2004		2005	
	PKB	Relacja do PKB w kraju (= 100)	PKB	Relacja do PKB w kraju (= 100)	PKB	Relacja do PKB w kraju (= 100)
Polska						
NUTS bielsko-bialski	3 271,5	1,8%				
NUTS nowosądecki	3 237,3	1,7%				
NUTS krośnieńsko-przemyski	2 857,2	1,5%				
Ogółem	9 366,0	5,0%				
Słowacja						
Zylina	2 975,0	10,3				
Presov	2 581,0	8,9				
Ogółem	5 556,0	19,2				

Tab. 3.2 Zmiana wartości produktu krajowego brutto (rok poprzedni=100)

Jednostka	2003	2004	2005
Polska			
NUTS bielsko-bialski	102,2		
NUTS nowosądecki	100,6		
NUTS krośnieńsko-przemyski	104,2		
Ogółem	102,3		
Słowacja			
Zylina	103,9		
Presov	103,3		
Ogółem	103,6		

Tab. 3.3 Wartość sprzedana przemysłu

Jednostka	2003		2004		2005	
	Wartość sprzedana przemysłu (mln EURO)	Relacja do Wartości w roku poprzednim (= 100)	Wartość sprzedana przemysłu (mln EURO)	Relacja do Wartości w roku poprzednim (= 100)	Wartość sprzedana przemysłu (mln EURO)	Relacja do Wartości w roku poprzednim (= 100)
Polska						
NUTS bielsko-bialski	3 658,4	77,8	5 319,0	145,9		
NUTS nowosądecki	2 110,2	109,0	2 203,0	100,7		
NUTS krośnieńsko-przemyski	1 347,3	115,7	1 399,5	100,1		
Ogółem	7 116,0	91,4	8 921,5	123,8		
Słowacja						
Zylina	3 423,9	108,4	3 260,0	95,2	3 337,6	102,4
Presov	1 796,9	103,6	1 658,9	92,3	1 611,9	97,2
Ogółem	5 220,8	106,7	4 918,9	94,2	4 949,5	100,6

Tab. 3.4 Zatrudnienie według sektorów (%)

Jednostka	2003			2004			2005		
	rolnictwo	przemysł	usługi i inne	rolnictwo	przemysł	usługi i inne	rolnictwo	przemysł	usługi i inne
Polska									
NUTS bielsko-bialski	8,2%	40,7%	51,0%	8,2%	40,9%	50,9%			
NUTS nowosądecki	33,5%	23,9%	42,6%	33,4%	24,0%	42,6%			
NUTS krośnieńsko-przemyski	34,0%	24,9%	41,0%	33,9%	25,1%	41,0%			
Ogółem	27,4%	28,5%	44,1%	27,3%	28,6%	44,0%			
Słowacja									
Zylina	3,7%	38,9%	57,4%	3,9%	35,8%	60,2%	3,7%	39,4%	56,9%
Presov	5,2%	35,8%	59,0%	4,9%	31,5%	63,6%	5,4%	33,5%	61,1%
Ogółem	4,4%	37,4%	58,2%	4,4%	33,8%	61,8%	4,5%	36,5%	59,0%

4. Turystyka

Tab. 4.1 Infrastruktura turystyczna i jej wykorzystanie (szt.)

Jednostka	2003			2004			2005		
	Liczba obiektów noclegowych	Liczba miejsc noclegowych	Liczba korzystających z noclegów	Liczba obiektów noclegowych	Liczba miejsc noclegowych	Liczba korzystających z noclegów	Liczba obiektów noclegowych	Liczba miejsc noclegowych	Liczba korzystających z noclegów
Polska									
NUTS bielsko-bialski	270	20 485	572 679	253	19 992	646 900			
NUTS nowosądecki	653	44 517	1 007 602	640	44 245	1 035 100			
NUTS krośnieńsko-przemyski	200	12 162	297 064	181	10 966	265 200			
Ogółem	1 123	77 164	1 877 345	1 074	75 203	1 947 200			
Słowacja									
Zylina	684	30 429	609 858	688	30 452	577 808			
Presov	477	31 025	687 420	471	32 807	608 514			
Ogółem	1 161	61 454	1 297 278	1 159	63 259	1 186 322			

5. Rolnictwo i leśnictwo

Tab. 5.1 Powierzchnia arealów rolnych i leśnych (ha)

Jednostka	2003		2004		2005	
	Areal rolny	Lasy	Areal rolny	Lasy	Areal rolny	Lasy
Polska						
NUTS bielsko-bialski	97 098	97 500	96 904	97 400		
NUTS nowosądecki	346 092	294 400	346 614	294 400		
NUTS krośnieńsko-przemyski	499 918	428 500	499 979	429 300		
Ogółem	943 108	820 400	943 497	821 100		
Słowacja						
Zylina	247 166	377 184	246 827	377 941		
Presov	385 890	440 773	385 458	440 455		
Ogółem	633 056	817 957	632 285	818 396		

Tab. 5.2 Struktura użytkowania powierzchni (%)

Jednostka	Udział gruntów rolnych i leśnych w ogóle powierzchni w tym:	2003		2004		2005	
		Arealów rolnych	Lasów	Arealów rolnych	Lasów	Arealów rolnych	Lasów
Polska							
NUTS bielsko-bialski	82,7%	41,3%	41,5%	82,6%	41,2%	41,4%	
NUTS nowosądecki	85,7%	46,3%	39,4%	85,7%	46,4%	39,4%	
NUTS krośnieńsko-przemyski	89,9%	48,4%	41,5%	89,9%	48,4%	41,6%	
Ogółem	87,5%	46,8%	40,7%	87,5%	46,8%	40,7%	
Słowacja							
Zylina	91,8%	36,3%	55,5%	91,9%	36,3%	55,6%	
Presov	92,0%	43,0%	49,1%	92,0%	42,9%	49,0%	
Ogółem	91,9%	40,1%	51,8%	91,9%	40,1%	51,9%	

6. Transport

Tab. 6.1 Drogi

Jednostka	2003		2004		2005	
	Długość dróg – km	Gęstość dróg (km/100 km kw.)	Długość dróg – km	Gęstość dróg (km/100 km kw.)	Długość dróg – km	Gęstość dróg (km/100 km kw.)
Polska						
NUTS bielsko-bialski	4 955,0	210,7	4 879,2	207,4		
NUTS nowosądecki	8 959,6	119,8	8 988,1	120,2		
NUTS krośnieńsko-przemyski	6 932,0	67,1	6 964,6	67,4		
Ogółem	20 846,6	103,4	20 831,9	103,3		
Słowacja						
Zylina	1 973,8	29,0	1 980,3	29,1		
Presov	3 094,1	34,5	3 094,0	34,5		
Ogółem	5 067,8	32,1	5 074,2	32,2		

Tab. 6.2 Koleje

Jednostka	2003		2004		2005	
	Długość linii kolejowych – km	Gęstość linii (km/100 km kw.)	Długość linii kolejowych – km	Gęstość linii (km/100 km kw.)	Długość linii kolejowych – km	Gęstość linii (km/100 km kw.)
Polska						
NUTS bielsko-bialski	432,8	18,4	404,5	17,2		
NUTS nowosądecki	560,9	7,4	553,4	7,4		
NUTS krośnieńsko-przemyski	547,6	5,3	547,6	5,3		
Ogółem	1541,3	7,6	1505,5	7,5		
Słowacja*						
Zylina	286,1	4,2	b.d.	b.d.		
Presov	395,3	4,4	b.d.	b.d.		
Ogółem	681,5	4,3	b.d.	b.d.		

* dane z 2001 r. (na podstawie bazy danych ESPON)

7. Gospodarka wodna, ochrona środowiska i ochrona przyrody

Tab. 7.1 Gospodarka wodna i ochrona środowiska

Jednostka	2003			2004			2005		
	Długość wodociągów (km)	Długość kanalizacji (km)	Liczba oczyszczalni ścieków (szt.)	Długość wodociągów (km)	Długość kanalizacji (km)	Liczba oczyszczalni ścieków (szt.)	Długość wodociągów (km)	Długość kanalizacji (km)	Liczba oczyszczalni ścieków (szt.)
Polska									
NUTS bielsko-bialski	2 818	1 373	39	2 871	1 440	42			
NUTS nowosądecki	3 802	2 303	100	3 945	2 487	98			
NUTS krośnieńsko-przemyski	4 526	3 467	109	4 594	3 906	110			
Ogółem	11 146	7 143	248	11 410	7 834	250			
Słowacja									
Zylina	3 318	888	68	3 323	1 007	73			
Presov	3 280	1 032	79	3 845	943	81			
Ogółem	6 598	1 920	147	7 168	1 950	154			

Tab. 7.2 Ochrona przyrody

Jednostka	2003		2004		2005	
	Powierzchnia obszarów chronionych (ha)	% powierzchni	Powierzchnia obszarów chronionych (ha)	% powierzchni	Powierzchnia obszarów chronionych (ha)	% powierzchni
Polska						
NUTS bielsko-bialski	92904	39,5	93610	39,8		
NUTS nowosądecki	542903	72,6	572815	76,6		
NUTS krośnieńsko-przemyski	637484	61,7	639551	61,9		
Ogółem	1273291	60,0	1305975	60,0		
Słowacja*						
Zylina	289034	42,5				
Presov	170934	19,0				
Ogółem	459968	29,1				

* dla Słowacji dane z 2001 r.

8. Edukacja

Tab. 8.1 Szkoły podstawowe i uczniowie szkół podstawowych

Jednostka	2003		2004		2005	
	Liczba szkół podstawowych	Liczba uczniów	Liczba szkół podstawowych	Liczba uczniów	Liczba szkół podstawowych	Liczba uczniów
Polska						
NUTS bielsko-bialski	232	48 306	217	46 097		
NUTS nowosądecki	655	101 176	643	97 163		
NUTS krośnieńsko-przemyski	603	79 141	595	75 376		
Ogółem	1 490	228 623	1 455	218 636		
Słowacja						
Zylina	278	82 590	276	79 791		
Presov	466	101 149	461	96 891		
Ogółem	744	183 739	737	176 682		

Tab. 8.2 Szkoły ponadpodstawowe/średnie i uczniowie szkół ponadpodstawowych/średnich

Jednostka	2003		2004		2005	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
Polska						
NUTS bielsko-bialski	288	58 596	278	58 255		
NUTS nowosądecki	594	109 551	566	111 860		
NUTS krośnieńsko-przemyski	531	97 722	522	96 760		
Ogółem	1 413	265 869	1 366	266 875		
Słowacja						
Zylina	96	36 668	88	36 764		
Presov	125	44 461	124	42 341		
Ogółem	221	81 129	212	79 105		

Tab. 8.3 Szkoły wyższe/uczelnie i studenci

Jednostka	2003		2004		2005	
	Liczba szkół wyższych	Liczba studentów	Liczba szkół wyższych	Liczba studentów	Liczba szkół wyższych	Liczba studentów
Polska						
NUTS bielsko-bialski	8	21 940	8	21 367		
NUTS nowosądecki	5	10 544	5	12 021		
NUTS krośnieńsko-przemyski	8	18 180	8	20 075		
Ogółem	21	50 664	21	53 463		
Słowacja						
Zylina	2	12 137	2	16 274		
Presov	1	8 864	1	9 523		
Ogółem	3	21 001	3	25 797		

Tab. 8.4 Skolaryzacja – struktura wykształcenia (%)

Jednostka	2002			2004			2005		
	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie średnie	Wykształcenie wyższe	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie średnie	Wykształcenie wyższe	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie średnie	Wykształcenie wyższe
Polska									
NUTS bielsko-bialski	29,2%	62,0%	8,8%						
NUTS nowosądecki	37,0%	56,4%	6,5%						
NUTS krośnieńsko-przemyski	38,5%	54,4%	7,1%						
Ogółem	35,8%	57,0%	7,2%						
Słowacja									
Zylina	13,40%	76,60%	10,00%						
Presov	10,90%	79,60%	9,50%						
Ogółem	12,10%	78,20%	9,70%						

9. Kultura i uczestnictwo w kulturze

Jednostka	2003		2004		2005	
	Liczba instytucji kultury	Liczba korzystających z instytucji kultury	Liczba instytucji kultury	Liczba korzystających z instytucji kultury	Liczba instytucji kultury	Liczba korzystających z instytucji kultury
Polska						
NUTS bielsko-bialski	158	382 354	158	425 297		
NUTS nowosądecki	371	1 784 868	365	1 865 520		
NUTS krośnieńsko-przemyski	377	562 065	377	656 045		
Ogółem	906	2 729 287	900	2 946 862		
Słowacja						
Zylina	331	198 090	335	194 000		
Presov	597	195 213	582	189 000		
Ogółem	928	393 303	917	383 000		

10. Życie społeczne

Tab. 10.1 Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych

Jednostka	2003	2004	2005
Polska			
NUTS bielsko-bialski	1 919	1 271	
NUTS nowosądecki	1 201	2 031	
NUTS krośnieńsko-przemyski	1 602	1 837	
Ogółem	4 722	5 139	
Słowacja			
Zylina	3 990	4 326	
Presov	4 888	5 379	
Ogółem	8 878	9 705	

Jednostka	2003	2004	2005
Polska			
NUTS bielsko-bialski			

Tab. 10.2 Liczba zarejestrowanych kościołów i związków wyznaniowych

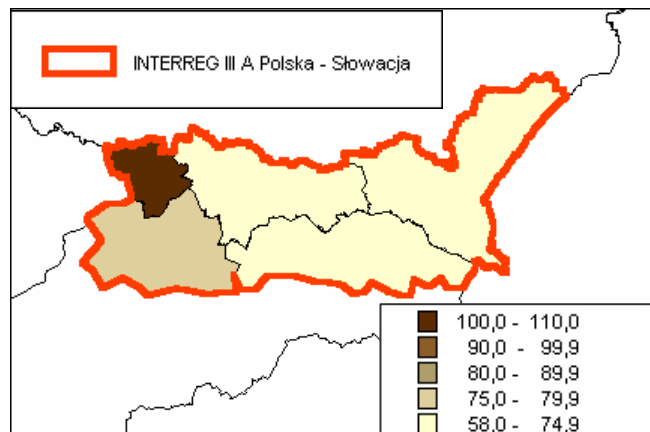
NUTS nowosądecki			
NUTS krośnieńsko-przemyski			
Ogółem			
Słowacja			
Zylina			
Presov			
Ogółem			

Tab. 10.3 Stwierdzone przestępstwa na 10 tys. ludności

Jednostka	2003	2004	2005
Polska			
NUTS bielsko-bialski	308	336	
NUTS nowosądecki	229	266	
NUTS krośnieńsko-przemyski	202	212	
Ogółem	238	264	
Słowacja			
Zylina	188	229	
Presov	158	192	
Ogółem	172	209	

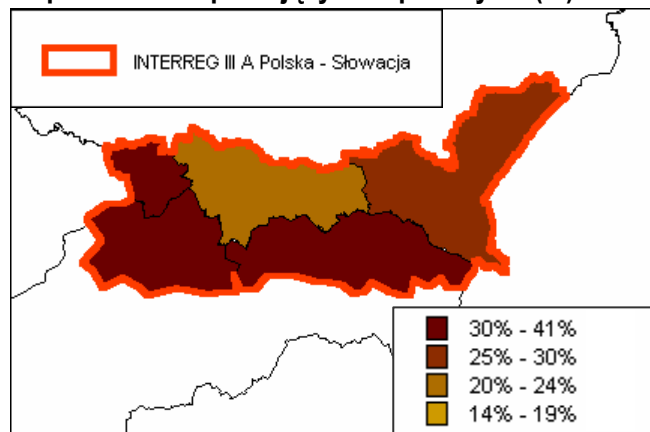
Załącznik 2. Mapy

Map.1. PKB na mieszkańca jako % średniej krajowej

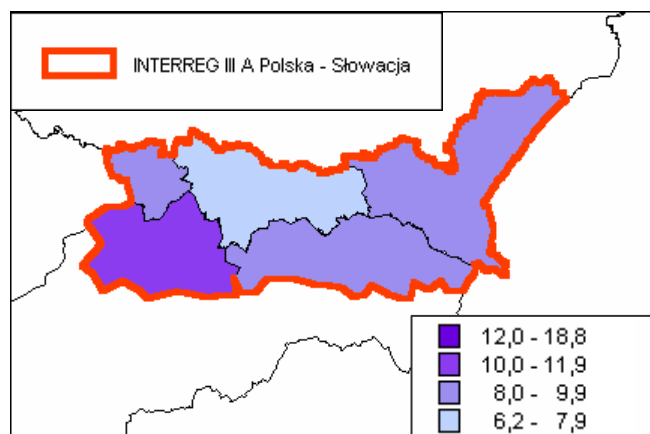
Źródło: opracowanie własne.

Map.2. Odsetek pracujących w przemyśle (%)

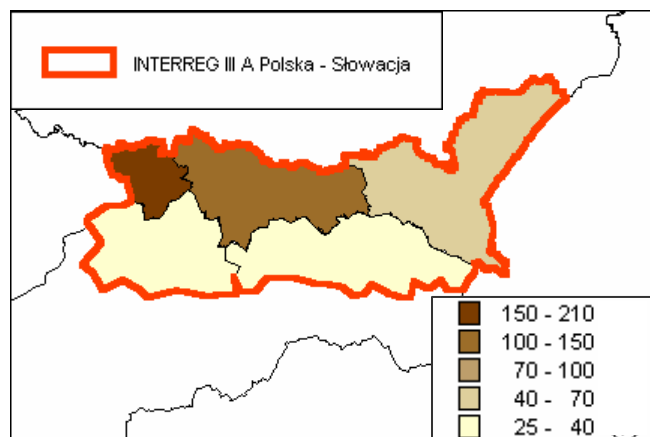
Źródło: opracowanie własne.

Map.3. Odsetek ludności z wykształceniem wyższym (%)

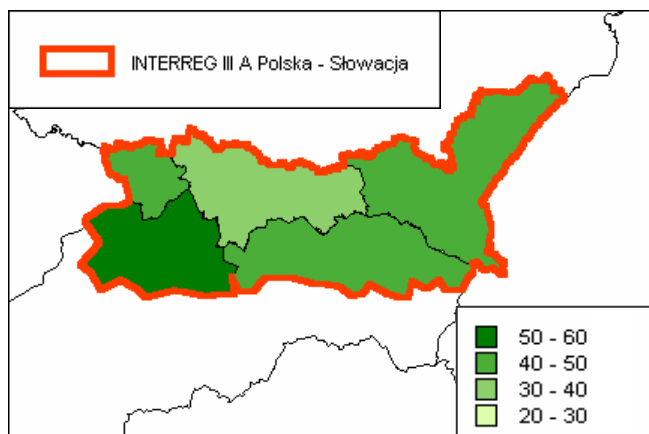
Źródło: opracowanie własne.

Map. 4. Gęstość sieci drogowej na 100 km² [km]

Źródło: opracowanie własne.

Map. 5. Lesistość (%)

Źródło: opracowanie własne.

Załącznik 6. Stan realizacji projektów w ramach priorytetów / działań w okresie objętym sprawozdaniem (EFRR w EUR)

Tabela A. Stan realizacji projektów w ramach priorytetów/działania w obecnym okresie sprawozdawczym (PL)

Priorytet/Działanie		Stan w obecnym okresie sprawozdawczym						
Numer	Nazwa	3		4		5		6
1	2	Projekty zrealizowane*		Projekty w trakcie realizacji**		Zatwierdzone wnioski ***		Kategoria/e interwencji dla projektów realizowanych w ramach działania
		ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	
P. 1	Rozwój infrastruktury	Nd.	Nd.	6	3 126 452,76	8	3 847 402,40	3122, 3123, 345, 353
D.1.1	Infrastruktura techniczna i komunikacyjna	Nd.	Nd.	4	2 197 979,93	4	2 093 944,69	3122, 3123
D.1.2	Infrastruktura ochrona środowiska	Nd.	Nd.	2	928 472,83	4	1 753 457,71	345, 353
P. 2	Rozwój społeczno-gospodarczy	Nd.	Nd.	5	424 999,87	19	2 886 656,98	21, 23, 24, 127, 174, 171, 172, 173, 323, 352, 1310
D.2.1	Rozwój zasobów ludzkich i wspieranie przedsiębiorczości	Nd.	Nd.	5	424 999,87	8	825 531,87	21, 23, 24, 174
D.2.2	Ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Nd.	Nd.	0	0	8	1 010 952,13	127, 171, 172, 352, 1310
D.2.3	Wspieranie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	Nd.	Nd.	0	0	3	1 050 172,98	173, 323
P.3	Pomoc techniczna	Nd.	Nd.	6	99 678,25	12	1 129 894,76	411, 413, 415
D.3.1	Zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	Nd.	Nd.	3	70 642,33	8	860 556,50	411
D.3.2	Promocja i ewaluacja programu	Nd.	Nd.	3	29 035,92	4	269 338,26	413, 415
Ogółem dla programu (część polska)		Nd.	Nd.	17	3 651 130,87	39	7 863 954,14	
Komentarz								

* projekty, na które przedstawiono wniosek o płatność końcową

** projekty zaakceptowane do realizacji na podstawie umowy lub decyzji o przyznaniu dofinansowania

*** uwzględniono ilość i wartość projektów zatwierdzonych przez KS/KM

Tabela B. Stan realizacji projektów w ramach priorytetów/działań w obecnym okresie sprawozdawczym (SK)

Priorytet/Działanie		Stan w obecnym okresie sprawozdawczym						
Numer	Nazwa	3		4		5		6
1	2	Projekty zrealizowane*		Projekty w trakcie realizacji**		Zatwierdzone wnioski ***		Kategoria/e interwencji dla projektów realizowanych w ramach działania
		ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	
P. 1	Rozwój infrastruktury	-	-	1	64 150,15	14	2 852 029,03	3122, 3123, 345, 353
D.1.1	Infrastruktura techniczna i komunikacyjna	-	-	0	0	12	2 420 554,17	3122, 3123
D.1.2	Infrastruktura ochrona środowiska	-	-	1	64 150,15	2	431 474,86	345, 353
P. 2	Rozwój społeczno-gospodarczy	-	-	15	884 057,89	53	1 709 955,56	21, 23, 24, 127, 174, 171, 172, 173, 323, 352, 1310
D.2.1	Rozwój zasobów ludzkich i wspieranie przedsiębiorczości	-	-	6	484 435,27	8	651 340,52	21, 23, 24, 174
D.2.2	Ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego	-	-	9	399 622,62	16	869 443,30	127, 171, 172, 352, 1310
D.2.3	Wspieranie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	-	-	0	0	29	189 171,74	173, 323
P.3	Pomoc techniczna	-	-	6	49 275	6	49 275	411
D.3.1	Zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	-	-	6	49 275	6	49 275	411
D.3.2	Promocja i ewaluacja programu	-	-	0	0	0	0	-
Ogółem dla programu (część słowacka)		-	-	22	997 483,04	73	4 611 259,59	
Komentarz								

* projekty, na które przedstawiono wniosek o płatność końcową

** projekty zaakceptowane do realizacji na podstawie umowy lub decyzji o przyznaniu dofinansowania

*** uwzględniono ilość i wartość projektów zatwierdzonych przez KS/KM

Załącznik 7. Stan realizacji projektów według województw w okresie objętym sprawozdaniem

Tabela A. Stan realizacji projektów wg województw w obecnym okresie sprawozdawczym 2005 (PL)

1	Stan w obecnym okresie sprawozdawczym					
	2		3		4	5
województwo	Projekty zrealizowane*		Projekty w trakcie realizacji**		Ilość zatwierdzonych wniosków	Kategoria/e interwencji dla projektów realizowanych w ramach działania
	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość		
Małopolskie	Nd	Nd	6	1 526 811,20	13	23, 345, 354, 1310, 1311, 3122
Podkarpackie	Nd	Nd	5	1 402 129,63	10	23, 172, 324, 1310, 3122
Śląskie	Nd	Nd	4	473 463,57	13	21, 23, 24, 127 163, 171, 353, 1310, 3122
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	Nd	Nd	0	0	1	411
Wspólny Sekretariat Techniczny	Nd	Nd	2	85 208,81	2	411, 413, 415
RAZEM	Nd	Nd	17	3 487 613,21	39	
Komentarz						

* projekty, na które przedstawiono wniosek o płatność końcową

** projekty zaakceptowane do realizacji na podstawie umowy lub decyzji o przyznaniu dofinansowania

Tabela B. Stan realizacji projektów wg krajów w obecnym okresie sprawozdawczym 2005 (SK)

1	Stan w obecnym okresie sprawozdawczym					
	2		3		4	5
Kraj	Projekty zrealizowane*		Projekty w trakcie realizacji**		Ilość zatwierdzonych wniosków	Kategoria/e interwencji dla projektów realizowanych w ramach działania
	Ilość	Wartość	Ilość	Wartość		
Žilinský	-	-	11	479 208,43	17	23, 345, 354, 1310, 1311, 3122
Prešovský	-	-	9	501 399,61	21	23, 172, 324, 1310, 3122
Ministerstvo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego SK	-	-	2	16 875	2	411, 413, 415
RAZEM	-	-	22	997 483,04	40	
Komentarz						

* projekty, na które przedstawiono wniosek o płatność końcową

** projekty zaakceptowane do realizacji na podstawie umowy lub decyzji o przyznaniu dofinansowania

